

Tečaj XVII.

Prosinac 1893.

Broj 12.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga družtva

Uredjuje

Vatroslav Rački,

kr. vladni šumarski po-
vjerenik.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1893.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga družtva

P O Z I V.

Kao dosadanjih godina, častim se ovim pozvati p. n. gg. šumare, tehničko-šumsko i pomoćno-lugarsko osoblje, drvotržce i svakoga prijatelja šumarske struke, da se predbrojiti izvole na

HRVATSKI ŠUMARSKI KOLEDAR

za godinu 1894., XV. tečaj,

buduć da je isti već dotiskan. Naročito sadržaje „Šumarski koledar“ za buduću godinu sve potrebite skrižaljke i naputke službene, koji se u vanjskom službovanju u svakoj prilici s probitkom uporabiti mogu.

Sve su skrižaljke ponovo pregledane, izpravljene i nadopunjene.

Pomenuti koledar običa preko 15 štampanih araka u žepnoj veličini, a sadržaje i šematsizam šumarskog i inoga pomoćno upravnog osoblja, koje je namješteno kod zemaljskih i državnih oblasti i ureda, te kod raznih moralnih korporacija i privatnih vlastela u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji.

I ovom prigodom sam se pobrinuo, da se „Šumarski koledar“ za god. 1894. i kao službovnik upotrebiti može za šumarsko-upravno, a također i za pomoćno-šumsko osoblje u svrhu bilježenja svih službenih poslova u šumi i izvan šume tečajem ciele godine. S toga ima i dovoljni broj paginiranih stranica.

Molim dakle ovim učtivo p. n. gg. naručitelje i predbrojike u obće, da točno označiti izvole u svojih dotičnih naručbah, da li žele imati „Hrvatski šumarski koledar“ za god. 1894.:

A) s dodanim rastiranim papirom za bilježke kao i dojakošnja izdanja, ili

B) ujedno sa službovnikom, kao što je već gore spomenuto, da se prema želji sbog ukusnoga veza naručenih eksemplara odmah potrebito odrediti može.

Koledaru udarena je ciena i to :

1. Izdanju pod A) za jedan komad 1 for. 20 novč. uz nefrankirano pošiljanje naručitelju.

2. Izdanju nadalje pod B) za jedan komad 1 for. 60 novč. sbog više potrebitog tiska uz nefrankirano pošiljanje naručitelju.

(Pojedini primjerici izdanja pod A) ili B), priposlani na zahtjev pod omotom u nakrst, stoe 10 novč. više za poštarinu).

Glede naručbā iz Bosne i Hercegovine umoljavam, da se novci poštanskom naputnicom unapred doznačiti ili pak priposlati izvole.

Vez koledaru udešen je također sasvim praktično, a sastoji se iz jakoga, zeleno-tlačenoga platna.

U ostalom primjetiti mi je, da je ciena koledaru tako primjerna, da se obzirom na malen broj otisaka, koji se kod nas razpačati može, lih tiskovni, biljegovni i ini troškovi, naročito knjigovežni, namire. Dakle o kakovu dobitku neima tu niti govora, jedino mi je do toga stalo, da i mi šumari u našoj domovini imamo naš strukovni koledar.

Molim konačno, da se sve naručbe glede koledara samo na mene čim prije uprave uz točnu naznaku broja primjeraka, i to: da li naime poštanskim potuzećem, ili pak u naknadno priposlanje novčanog iznosa.

Isto tako i pripadajući novci za koledare neka se izvole samo na mene, najprije poštanskom naputnicom, doznačiti.

Sve naručene koledare dati će odavle pravodobno odpremiti p. n. gg. naručiteljem.

U Zagrebu 15. studenoga 1893.

MIJO VRBANIĆ,
kr. vladni šumarski nadzornik.

Šumarski list.

Br. 12. U ZAGREBU, 1. prosinca 1893. God. XVII.

**Izvanredna glavna skupština hrv.-slav. šumarskog
družtva po broju XVII. obdržavana u gradu Zagrebu 12. stu-
denoga 1893.**

Prema programu, koji je bio ustanovljen za glavnu skupštinu hrv.-slav. šumarskog družtva u Otočcu, a koja se nije onđe obdržavati mogla, sazvana je izvanredna glavna skupština u gradu Zagrebu, koja se je 12. studenoga 1893. u 9 sati obdržavala u prostorijah hrv.-slav. gospodarskog družtva u prisutnosti od 135 družvenih članova.

Skupštini predsjedao je družveni predsjednik p. n. gosp. Milan Durst, koji je prisutnike pozdravio kratkim jezgrovitim slovom.

Na predlog družvenog predsjednika bje jednoglasno izabran g. Borošić perovodjom skupštine.

Zatim je družveni tajnik g. Iv. Kolar na poziv družvenog predsjednika izvestio glavnu skupštinu o djelovanju upravnog odbora hrv. slav. šumarskog družtva tečajem prošle godine, a to izviešće glasi doslovce ovako:

Slavna skupštino!

„Mi se sakupismo danas kod redovite ove po broju XVII. glavne skupštine, da Vas u prvom redu o poslovanju upravnog odbora našega družtva, obavljenog tečajem minule družvene godine izvjestim, te mi valja prije svega istaknuti, da je početkom ove godine nastala promjena u osobi družvenog tajnika.

Povodom tim naime, da je družveni tajnik gosp. Fran Kesterčanek u odborskoj sjednici, obdržavanoj dne 21. studena 1892. izjavio, da je dekretom visoke kr. zemaljske vlade iz službenih obzira premješten na službovanje kr. žup. oblasti u Varaždinu, uslid česa da neće moći obavljati tajničke poslove i neka bi se obavljanje istih kojemu drugomu članu odbora počamši od 1. siječnja 1893. povjerilo, izabra odbor odbornika Ivana Kolara tajnikom ad hoc do slijedeće glavne skupštine, izraziv ujedno na predlog podpredsjednika gosp. Mije Urbanića dosadanjem tajniku Franji Kesterčanku zapisnički priznanje i

zahvalu na njegovom mnogogodišnjem radu oko družta i unapredjenju njegovih interesa.

U svemu držao je upravni odbor pet sjednica i to dne 21. studenoga 1892., zatim 25. veljače, 29. travnja, 20. lipnja i 11. studenoga 1893.

Neupuštajući se u nabranjanje svekolikog administrativnog rada družvenog odbora tečajem minulog godišta, dodirnuti će se ovdje samo važnijih odnosnih predmeta, te neka budi ponajprije spomenuto, da je visoka kr. zem. vlada odpisom svojim od 16. prosinca 1992. broj 56.947, odjel za unutarnje poslove, na ponovnu predstavku upravljujućega odbora hrv. slav. šumarskog družta od 30. studena 1882. broj 44 odvratila, da se za samostalno vodjenje šumarskoga gospodarstva sposobljenim šumarom pravo na izvršivanje mjerničkih poslova ureda radi priznati ne može, jer da moraju i sami tehničari, koji su za inžinire propisane nauke na kojem javnom tehničkom zavodu s uspiehom svršili, za izvršivanje mjerničke prakse posebnu dozvolu od zemaljske vlade izhoditi, pak da može prema ustanovom naredbe od 26. veljače 1877. broj 15.660 ex 1376. svaki za samostalno vodjenje šumarskoga gospodarstva sposobljeni šumar, ako nestoji u kojoj javnoj službi i odsele zadobiti ovlaštenje za izvršivanje mjerištva u svojstvu mjernika, ako inim propisanim uvjetom udovolji i za ovlaštenje propisanim putem zamoli

Nadalje, nadajući se naknadnomu odobrenju slavne skupštine, pripisalo je predsjedništvo hrv. slav. šum. družta prigodom dne 14. siječnja 1893. u svrhu povećanja zaklade siromašnih slušatelja kr. gospodarskoga i šumarskoga učilišta u Križevcima obdržane zabave svotu od 2 for., na predlog pako svoga predsjednika zaključio je upravni odbor u svojoj dne 25. veljače 1893. obdržanoj sjednici, da pristupi hrv. slav. šum. družtu kao utemeljiteljni član družta za podupiranje siromašnih djaka istoga učilišta sa svotom od 10 for., koji su novci u spomenutoj svrhu i odpremljeni.

Što se tiče zaključaka, stvorenih u minuloj glavnoj skupštini, to je odbor glede predloga gosp. nadšumara Zobundijje, idućeg zatim, da se šumarske učilište u Križevcima podigne na stupanj akademije, odnosno, da se kao poseban odjel pripoji kr. sveučilištu u Zagrebu, — u sjednici od 25. veljače 1863. zaključio, neka se pozove gospodin predlagatelj, da izradi dotično obrazloženje, te da isto zatim predsjedništvu hrv. slav. šum. družta na daljnje uredovanje dostavi.

Tomu pozivu odazvao se je gosp. nadšumar Zobundija odmah, a u sjednici od 29. travnja o. g. zaključio je odbor, da se obrazloženje toga gospodina nadšumara u cijelosti prihvati i odnosna predstavka Njegovoj Preuzvišenosti gosp. banu predloži, što bje nekoliko dana i učinjeno.

Tičući se pako predloga gosp. nadšumara Dojkovića, neka bi se pravila hrv. slav. šum. družta preinačila i predloga gosp. šumarnika Radoševića, neka bi se uznastojalo, da se omogući domaćim drvotržcem kupovanje drvlja u ne prevelikih partija, zaključio je odbor u sjednici od 25. veljače 1893. nakon svestranog izpitana stvari, da se imade mišao oba ta predloga na dnevni red

preći s razloga, poznatih gospodi skupštinarom iz Šum. lista broj 5 ex 1893. te se nada upravni odbor, da će slavna skupština, uvažujući odnosne razloge, taj postupak upravnoga odbora odobriti.

Izvješćujem nadalje slavnu skupštinu, da je visoka kr. zem. vlada odpisom od 13. ožujka 1893. broj 8537 blagoizvoljela dopitati i za ovu godinu hrv. slav. šum. družtvu za promicanje njegovih svrha običajnu podporu iznosom od 400 for., na kojoj neka budi istoj ovime izrečena toplaj zahvala u ime družtva.

I tečajem minule godine izgubilo je hrv.-slav. šum. družtvo smrću nekoliko članova, a to su: podupirajući član gosp. Lujo Bürgstaler drvotržac, zatim Franjo Harer kr. šumar, Matija Hofman kr. šum., Kiseljak Vladimir kr. profesor u Križevcima, vježbenik i kr. nadlugar Ivan Marković. Slava im!

Od prošle redovite glavne skupštine, obdržane u Varaždinu dne 12. rujna 1892., pak do danas, pristupilo je družtvu 51 novih članova I. razreda, dočim su četiri člana iztupila, a tri umrla; od članova II. razreda pristupilo je pako 31, dočim je iztupilo njih 14, a jedan je umro.

Prema tomu i jer je 1. siječnjem 1893. pristupio gosp. vladin šum. savjetnik Zigmundovsky družtvu kao utemeljiteljni član, koji je donle bio članom I. razreda, narasao je broj članova I. razreda za 43, a drugoga za 16. Osim toga predbrojilo se je 10 slušatelja križevačkoga šumar. zavoda uz cenu od 2 for. na „Šum. list.“

U svemu imade družtvo do danas 6 začastnih, 47 utemeljiteljnih, 26 podupirajućih, 271 I., 575 II. razreda članova i 24 predbrojnika.

Družveni organ „Šum. list“ tiše se danas u 960 eksemplara, od kojih se razpačavaju 4 kom. u Dalmaciju, 1 u Kranjsku, 4 u Srbiju, 3 u Česku, 2 u Moravsku, 1 u Bukovinu, 1 u Rusiju, 9 u Doljnju Austriju, 2 u Saksonsku 2 u Ugarsku, 2 u Istriju, 1 u Bugarsku i 2 u Bosnu, ukupno dakle 34 kom.

Medusobnom izmjenom družvenih glasila i inih organa stoji naše družtvo u savezu sa :

1. Primorsko-kranjskim šum. družtvom u Ljubljani.
2. Uredničtvom „Težak“ u Beogradu.
3. Českim šum. družtvom u Pragu.
4. Uredničtvom „Haj“ u Saar-u u Moravskoj.
5. Uredničtvom „Lesnoji Journal“ u Petrogradu.
6. Doljno-austrijskim šum. družtvom u Mariabrunu.
7. Tharandskim šum. družtvom u Tharandu.
8. Doljno-austrijskim lovačkim družtvom u Beču.
9. Družtvom pravnika u Zagrebu.
10. Hrv. arkeološkim družtvom u Zagrebu.
11. Klubom hrv. inžinira i arhitekta u Zagrebu.
12. Hrv.-slav. gospod. družtvom u Zagrebu.
13. Prirodoslovnim družtvom u Zagrebu.
14. Družtvom „Aesculap“ u Zagrebu.

15. Gospodarskim družtvom u Osieku.
16. Magjarskim šum. družtvom u Budimpešti
17. Uredničtvom „Poučnika“ u Velojluci.
18. Družtvom za gojenje lova i ribarstva u Zagrebu i
19. Uredničtvom „Narodnih Novina“ u Zagrebu.

Za godinu 1892. nabavljeni su za knjižnicu hrv. slav. šum. družtva slijedeći strukovni listovi i to: Waidmannsheil, Allgemeine Forst- und Jagdzeitung Zentralblatt, Fricks-Rundschau i Zentralblatt für das gesammte Forstwesen od Bauera sa svotom od 44 for. 34 nč., zatim se je potrošilo za vez i nabavu nekojih knjiga 49 for. 73 nč. Kao svake godine, tako i za god. 1893. poklonio je predsjednik gosp. Mijo Vrbančić svoj hrvatsko šumarski koledar šumar. družtvu, na kojem daru mu se je odbor u jednoj od svojih sjednica toplo zahvalio.

Skupni prihod u godini 1892. iznašao je 3200 for. 65 nč., a razhod 2850 for. 85 nč., t. j. za 89 for. 35 nč. manje, nego što je za istu godinu preliminirano bilo. Sveukupni ostatak iznaša 349 for. 80 nč. i to u gotovom 155 for. 16 nč., a u ne podignutih kamatih 194 for. 64 nč. Od gotovine uloženo je prema družtvenim pravilam dne 31. siječnja 1893. glasom štedioničkih knjiga i to u literarnu zakladu 60 for., pripomoćnu zakladu 75 for. i u utemeljiteljnu zakladu 20 for. 16 nč. Prihod bi bio pako još za 553 for. 34 nč. veći, da su gg. članovi I. i II. razreda svojim platežnim dužnostim udovoljila, od koje svote od pada kao dugovina 390 for. 34 nč. na članove I. razreda, a 163 for. na članove II. razreda.

Kao u prošlim godina, tako još u većoj mjeri ne uplaćuju ni u ovoj godini gg. članovi I. razreda odpadajuće članarine, te bude li se sa timi uplatami i nadalje oklievalo, doći će se u žalostan položaj, da se neće moći ni redoviti upravni troškovi uplaćivati.

Utemeljiteljna zaklada, koja je god. 1891. iznašala 5835 for. 90 nč., rasla je koncem god. 1892. do svote od 11356 for. 19 nč. To znatno povećanje nastalo je time, da se je glasom zaključka skupštine, obdržane prošle godine u Varaždinu prigodom minule jubilarne zagrebačke izložbe od unišlih prinosa za podmirenje te izložbe po predsjedničtvu hrv.-slav. šum. družtva prištedjena svota iznosom od 5016 for. 52 nč. utemeljiteljnoj zakladi pripojila.

Koncem god. 1891. iznašala je glavnica družtvene pripomoćne zaklade 2985 for. 63 nč., a koncem godine 1892. 3447 for. 32 nč. i to 593 for. 82 nč. u gotovom i 2853 for. 50 nč. u papirih. Godine 1891. brojila je ta zaklada 70 članova, a god. 1892. 72 člana. U ovoj godini pako pomnožao se je taj broj dosada samo za jednog člana.

Literarna zaklada, koja služi, kako je poznato, u tu svrhu, da se nagrade hrv. šum. pisci prigodom izdanja kojeg stručnog djela, brojila je koncem god. 1892. 233 for. 44 nč., te će, pošto je, kako prije spomenuto, pripojeno toj zakladi od prištednja od god. 1892. 60 for. koncem o. g. sa kamataima svotu od 300 for. doseći. Obzirom na tu okolnost, mogao bi se već sada natječaj za

izdanja kojeg stručnog djela razpisati. Upravni odbor ventilirao je to pitanje u sjednici od 20. lipnja o. g., te se je složio u tom, da se razpiše natječaj za izdanie jedne poučne, popularno pisane knjige za lugare, u kojoj bi isti našli sve, što u njihovu struku zasjeca. Naročito imali bi se u toj knjizi svagdje izradjeni primjeri navesti, gdje bi to od potrebe bilo.

U ostalom neka izvoli slavna skupština u tom predmetu odlučiti.

Što se tiče napokon zaklade, osnovane za omogućenje gradnje šumarskoga doma, to je ista iznašala koncem god. 1892. 286 for. 70 nč., tečajem pako ove godine namakla se je toj zakladi samo svota od 5 for. Prigodom u Osieku obdržane glavne šumarske skupštine pristala su doduše mnoga gospoda na uplaćivanje stanovitih svota u svrhu gradnje družtvenoga doma, ali se odnosni učinjeni zapisi neuplaćuju.

Sbrojenjem svih gore spomenutih svota odnosnih zaklada i to:

Utemeljiteljne zaklade iznosom od	11356 for. 10 nvč.
Pripomoće zaklade iznosom od	3447 for. 32 nvč.
Literarne zaklade iznosom od	233 for. 44 nvč.
Zaklada za šumarski dom iznosom od	286 for. 70 nvč.
rezultira koncem godine 1892. novčana imovina družtva iznosom od 15323 for. 65 nč., dokim družtvena kujižnica reprezentira sa {ostalim inventarom prema prošlogodišnjem izvješću najmanje vrednost od 1700 for., koj se uspjeh može pod danimi okolnostmi povoljnijm smatrati.	

Završujući time izvješće o poslovanju upravnog odbora tečajem prošle godine, molim slavnu skupštinu, da izvoli isto na blagohotno znanje primiti“.

Tajnikovo izvješće primljeno je na znanje, a isti je pozdravljen po skupštini sa „Živio“.

Predsjednik pita skupštinu, da li prihvata predlog prema tajnikovom izvješću, da se razpiše nagrada za sastavak poučne knjige za lugare? Skupštinarji jednoglasno usvojili su taj predlog.

Zatim je odbor ad hoc za pregledavanje računa za god. 1891. izvjestio skupštinu, da su družtveni računi za spomenutu godinu u redu pronadjeni, te predlaže, da se bivšem družtvenom tajniku g. Kesterčanku kao računovoditelju i g. predsjedniku podieli absulutorij.

Skupštinarji prihvatište taj predlog jednoglasno, poprativ sa gromkim „Živili!“

Nakon toga pročitan je proračun za god. 1894., kojega priobćujemo kako sledi:

P r o-

o potrebi i pokriću razhoda hrvatsko-slav. šumarskoga družtva za upravnogog 1893. go-

Stavke broj	P r e d m e t	G o d i n e					O p a z k a						
		1891.	1892.	1892.	1893.	1894.							
		doista	izdano	preliminirano									
		for. a. vr.											
Potreba (Razhod):													
1	Stanarina	180.—	180.—	180	180	180							
2	Paušal za ogrev i razsvjetu	14.82	24.—	24	24	24							
3	Nagrada tajniku družtva	200.—	200.—	200	200	200							
4	Tajniku pisarnički paušal	100.—	100.—	100	100	100							
5	Nagrada uredniku »Šumar. lista«	200.—	200.—	200	} 400	400							
6	Istomu paušal za korekturu	100.—	100.—	100		100							
7	Uredniku paušal poštovni	20.—	20.—	20	20	30							
8	Nagrada suradnikom »Šum. lista«	301.23	207.64	300	300	300							
9	Štampanje »Šumarskoga lista«	1305.80	1285.80	1320	1320	1340							
10	Vez i odprema »Šumar. lista«	216.99	203.99	220	220	225							
11	Časopisi strukovni	43.64	44.34	50	50	50							
12	Troškovi oko knjižnice(nabava, vez)	63.39	49.73	45	45	45							
13	Pisaće potrebe predsjedničtvu	9.54	12.77	16	16	16							
14	Poštarina i biljege predsjedničtvu	36.44	32.86	40	40	40							
15	Razne tiskanice	27.06	32.40	60	60	60							
16	Troškovi oko glavne skupštine	99.38	39.15	100	50	50							
17	Listonoše, služnici	18.20	18.—	25	25	25							
18	Razni troškovi za promicanje struke	70.12	—.—	80	43	300							
19	Vanredni troškovi (pokućstvo, nad-grobnici vienci)	31.84	25.17	40	40	40							
20	Podpore	40.—	—.—	50	50	50							
21	Razhod pripomoćne zaklade	—.—	—.—	120	150	150							
		Ukupno...	3078.55	2850.85	3290	3333	3725						

r a č u n

godinu 1894. predložen i odobren po XVII. glavnoj skupštini, obdržanoj 12. stude-dine u Zagrebu.

Stavke broj	P r e d m e t	Za godinu 1894. preliminirano	God. 1892. u istinu primjeno	O p a z k a
	Pokriće (Prihod):			
1	Kamati utemeljiteljne glavnice	443	367.—	
2	Prinos od 26 podupirajućih članova	400	395.—	
3	Podpora iz zemaljskih sredstava	400	400.—	
4	Članarina od 245 članova I. razreda	1100	848.—	
5	Članarina od 571 člana II. razreda	1060	886.65	
6	Predbrojnina za "Sumarski list"	130	117.—	
7	Ini prihod (upisnina, diplome, međutimni kamati i t. d.).....	50	40.—	
8	Prihod pripomoćne zaklade	150	147.—	
		3733	3200.65	
	Odbiv od prihoda za g. 1892. razhod sa.....	—	2850.85	
	Ostalo je.....	—	349.80	

T. j. tri sto četrdeset i devet forinti 80 n.č., od' kuda je iznos za god. 1892. odpadajućih kamata utemeljene glavnice sa 194 for. 64 novč. ostao nedignut te je pripojen samoj utemeljiteljnoj glavnici; ostatak od 155 for. pako pridan je u smislu §. 27. točka 4. družtvenih pravila družvenoj pripomoćnoj zakladi iznosom od 75 for. — novč. literarnoj zakladi iznosom od 60 for. — novč. utemeljiteljnoj zakladi iznosom od 20 for. 16 novč.

U Zagrebu, dne 20. lipnja 1893.

M. Durst, predsjednik.

Kolar, tajnik.

Nakon njekih debata glede uvrštenja veće nagrade uredniku „Šum. lista“, nego što ju je isti dosad imao, bje taj proračun u cijelosti prihvaćen.

Za izpitnje družtvenih računa za god. 1892 bje na predlog družtvenog predsjednika u odbor ad hoc jednoglasno izabran g. Kraus i Borošić.

Gosp. šumarnik M. Radošević predložio je skupštini u podujem govoru, da bi se buduća glavna skupština hrv.-slav. šumarskoga družtva obdržavala izvan naše domovine u kojem po šumarstvu poučnom predjelu inozemstva.

Taj predlog bje po skupštinari usvojen tako, da se izbor predjela odnosno mjesta, u kojemu će se imati buduća glavna skupština hrv. šum. družtva u inozemstvu obdržavati, prepusti upravljujućem odboru istoga družtva.

Prelazeći na pojedine predloge, — imenito na predlog velemož. gosp. vladnog šumarskog savjetnika F. Zikmundovskog, koji je predložio, da se Njegova Preuzvišenost ban izabere pokroviteljem hrv.-slav. šumarskoga družtva, predloži družtveni predsjednik u podujem govoru taj prvi predlog, naglasiv velike zasluge Preuzviš. bana za promicanje šumarstva u našoj zemlji, na što su skupštinari ustajanjem i uz gromki živio izabrali Preuzviš. gosp. bana pokroviteljem hrv.-slav. šum. družtva.

Gosp. kr. nadšumar Zezulka predložio je skupštini, da bi se po šum. družtvu interveniralo, da kr. zemaljska vlada nebi zadovoljila molbi žitelja plaćanskoga kotara, koja je vradi predložena po narodnom zastupniku g. Kuševiću, u kojoj se moli, da se dozvoli držanje koža.

Nakon kratke debate usvojila je skupština taj predlog g. Zezulke

Gosp. šumarnik Nanicini predložio je, da se po družtvu intervenira, da se uredi imenovanje šumara, koji služe u privatnoj službi, i to tako, da se naslov „šumara“ podieliti smije samo onim, koji posjeduju istu strukovnu kvalifikaciju, koja je propisana za zemaljske šumarske činovnike.

Taj predlog bje po skupštini jednoglasno prihvaćen.

Napokon pristupilo se je k izboru članova upravljujućeg odbora hrv.-slav. šumarskoga družtva.

Predsjednik predlaže, da se za taj izbor kao skrutatori izaberu gg. Fischbah, Kesterčanek i Nanicini, što je i učinjeno.

Glede obavljanja samog izbora u upravljujući odbor predložio je družtveni predsjednik, da se izabere ponajprije novi predsjednik družtva, nu skupštinari zaključiše, da se cieli odbor na jedan put izabere.

Usled toga bje skupština odgodjena na njekoliko časaka u svrhu, da mogu skupštinari svoje glasovnice za taj izbor upriličiti.

Zatim je g. družtveni tajnik iz imenika prozivao po abecednom redu prisutne skupštinare, na što su prozvani svoje glasovnice predavalci.

Nakon obavljenog glasovanja i skrutinija proglašio je skrutator g. Kesterčanek uspjeh izbora, po kojemu je izabran većinom glasova:

za predsjednika hrv.-slav. šumarskoga družtva velemož. gosp. F. Zikmundovsky;

za I. podpredsjednika: p. n. gosp. vladin šum. nadzornik Mijo Vrbanić,

za II. podpredsjednika: presvet. gosp. grof Mir. Kulmer,

za tajnika: p. n. gosp. Vatroslav Rački.

U upravljujući odbor izabrani su sliedeći članovi: gg. Wirth, Galiuf, profesor Partaš, Laksar, i Radošević a za zamjenike gg. Fischbach, Dojković, Kolar, Hajek Bog. stariji i Trötzer.

Uspjeh ovog izbora popraćen je sa gromovitim „Živili“!

Posje izbora izjavili su gospoda: grof Kulmer, Wirth i Kolar, da ne primaju izbora.

Zatim je pročitao g. tajnik stigavše brzjavke od protustavnika križevačke imovne občine križevačke g. Bugočića i kot. šumara Gaše Vaca, u kojih pozdravljaju skupštinu, na što bude ova zaključena uz radošno klicanje: „do vidova“!

Izvanrednoj glavnoj skupštini prisustvovahu sliedeća gg. članovi: Bačić Antun, Durst Milan, Rosipal Slavoljub, Sorger Jakob, Sreća Nikola, Vrbanić Mijo, Zigmundovsky Ferdo, Abramović Nikola, Adamek Ladislav, Agić Prokop, Anderka Julijo, Antoš Ivan, Arčanin Marko, Basara Teodor, Bauer Vjekoslav, Benak Vinko, Beyer Gjuro, Boelein Koloman, Bona Conte de Marino, Boor Dragutin, Borošić Andrija, Brausil Makso, Brausil Miroslav, Brosig Slavoljub, Bunjik Koloman, Ciganović Gjoka, Czernitcky Dragutin, Czeisberger Ernst, Černy Ladislav, Devčić Ante, Dojković Vilim, Donadini Ivan, Drenovac Mile, Dumbović Franjo, Erny Radolfo, Fischbach Robert, Frkić Stjepan, Fukša Vaclav, Grund Hugo, Guteša Luka, Grčević Ivan, Hajek Bogoslav nadšumar, Hajek Bogoslav Šumar, Hantoš Ernest, Hars Rikard, Havliček Josip, Herzl Adolf, Horvat Gejza, Iskra Josip, Ilijic Dušan, Jambrušić Milán, Kadeřavek Leo, Kayser pl. Aleksander, Kerösköny pl. Šandor, Kesterčanek Fran, Kiseljak Josip, Klokočević Mirko, Koča Gjuro, Kolar Ivan, Košćec pl. Nikola, Kovačina Matej, Kozarac Josip, Koprić Andrija, König Ivan, Knobloch Pavao, Kraljević pl. Ladislav, Kranje Božidar, Kranjak Ivan, Kraus Gustav, Kulmer grof Miroslav, Kuzma Julijo, Kunz August, Lajer pl. Šandor, Laksar Dragutin, Lasman Dragutin, Lončarić Vinko, Lončarević Andrija, Magjarević Ivan, Makšić Ratislav, Malbohan Slavoljub, Majnarić Josip, Mark Ante, Maslek Mile, Mihalčić Nikola, Mirković Milan, Mlinarić Elzear, Nagy Vinko, Nanicini Dragutin, Nikman Emil, Paszthy Franjo, Patzak Antun, Perc Aleksander, Petrović Lazo, Pejić Obrad, Pfister Josip, Pichler Gjuro, Polaček Dragutin, Prokić Makso, Rački Vatroslav, Radošević Mijo, Resz Antun, Rosmanith Albert, Rozgonyi Ladislav, Rogović Ante, Sever Dionis, Slapničar Edo, Stanković Veljko, Stary Vjenceslav, Stipanović Fran, Stublić Vjekoslav, Syentgyörgy pl. Ljudevit, Stražak Hinko, Štriga pl. Miladin, Šeringer Ante, Šmidinger Josip, Šimatović Ivan, Stromsky Ladislav, Šumanović Milutin, Šoška Julio, Teklić Slavoljub, Tropper Ivan, Trötzer Dragutin, Tvrznik Franjo, Ulrich Dragutin, Ugrenović Aleksander, Vasiljević Vladimir, Vidale Jaromir, Vraničar Julijo, Bielamarić Šime, Šmidinger Rikard, Vla-

hović Ilija, Vuković Petar, Withe Dragutin, Zajc pl. Karmelo, Zezulka Ivan i Zobundija Mijo.

* * *

Spomenuti ćemo, da do sad na nijednoj glavnoj skupštini nije bilo prisutno toliko članova, koliko ovaj put.

Mnogo članova hrv.-slav. šumarskoga družtva sakupilo se je poslije zaključka skupštine na večer u svratištu k „trim gavranom,“ gdje se je ugodno zabavljalo i prijateljski razgovaralo.

Mi želimo, da se prava sloga i ljubav učvrsti medju članove hrv.-slav. šumarskoga družtva na čast njihovu, a na korist i uhar naše liepe domovine, pa nas ta sloga i ljubav sabrala do godine opet, ma bilo gdje mu draga.

U to ime pomož bog!

O uvjetih života šumskih zareznika.

Po predavanju sveučilištnog prof. dr. Holodkovskog u Petrogradu..

(Svršetak.)

III.

Jedino sredstvo proti škodljivim šum. zareznikom bilo bi umnožavanje mravinjaka. U tu svrhu mogu se mravi od drugud u vrečici pokupiti i na zemlju iztresti, a mravi će se u blizini dotičnog mesta zaustaviti, te podići nove mravinjake.

Kad bi se vodilo pravilno šumsko-gospodarstvo i kad zareznici nebi mogli preletavati sa strane, bilo bi za čuvanje šume dovoljno sredstava, koja smo prije spomenuli i koja možemo nazvati predupredujućimi ili higijenskimi. Ali i u najpravilnije uredjenih šumah nije moguće ovakova sredstva podpuno opredeliti i izvesti, te s toga postoji uviek opasnost od ogromnog kvara zareznika, a prema tomu potrebito je voditi brigu o nastupajućem zlu i u pravo vrieme upotrebiti prava sredstva za predupređenje pojavljivanja i za utamanjivanje zareznika.

Vriedno je, da se osvrnemo na sva sredstva, koja su najpraktičnija i najbolje uporabljiva.

Prije svega valja na prvom mjestu uzeti u obzir neposredno utamanjivanje zareznika putem iztraživanja i skupljanja. Sredstva ova moraju se upotrebiti još u prvom štadiju razvitka, dakle u onom štadiju, kad je zareznik nepokretan i kad je najpriступniji.

I tako najbolje je zareznike utamanjivati uništavanjem njihovih jaja, jer se tada ubija zlo u samom zametku. U dobro uredjenom gospodarstvu ovo se sredstvo može upotrebiti u velike. Ovakovo sredstvo upotriebilo se je u šumah

istočne Njemačke god. 1853. i 1854., kad se je pojavio leptir gubara u ogromnoj množini. Onda je bilo sakupljeno oko 150,000 000 jaja, koja su snesle ženke gubara i priliepile na pukotine kore.

U njemačkom naputku po šumarskoj entomologiji postoje odredbe, čim valja obskrbiti radnike i kako ih nadzirati valja u poslu kod iztraživanja gubara. Razumjeva se, da radnici moraju biti dobro spremljeni i vični ovakovomu poslu.

Svakako je mučan posao kod sakupljanja i uništavanja jaja i stoji dosta skupo.

U nekima slučajevih biva, da je mnogo jeftinije skupljanje i ubijanje ličinka. Ovo se sredstvo zaista ne obavlja svaki put uspješno, naročito onda ne, kad ličinke žive visoko na stablu ili kad su sakrivene u tlu. U prvom slučaju skidaju se ličinke posebnimi čakljami, omotanimi u krpe ili rogoz, da se kora stablja ili grane ne ozlede, te se onda pokupe, kad dole padaju. Ako ličinke u zemlji žive n. pr. ličinke hrušta, onda se tlo mora preorati. Oba ova načina nijesu najpraktičnija, jer se kod snimanja sa čakljami često ozlede stabla, a osim toga i mnoge ličinke ostaju na drveću. Kod preoravanja tla često se mora uništiti i kakav usjev, koji je na dotičnom mjestu zasijan.

Kod nekih vrsti zareznika skupljanje ličinka obavlja se vrlo lako, što dolazi jedino od načina njihovog života. Tako n. pr. gusjenice gubara, kad se u proljeće izlegu, leže one dugo (1—5 dana) na granah ili deblu u hrpa ili u takozvanih „ogledalah“. U to doba nemogu se micati, te se lako opaziti i ubijati mogu, a tim načinom zaprijeći se kvar isto onako uspješno, kao kad se jaja utamanjuju, jer gusjenice u ovom stadiju razvitka još nisu ništa jele, niti su mogle učiniti štetu.

Isto tako mogu se ubijati i gusjenice borovog svilca, koje se izlegu u drugoj polovici lieta, te do jeseni ne mogu se podpuno razviti, uslijed česa zimuju pod mašinom, da idućega proljeća sa podvostručenom snagom napadnu na šumu. U kasnu jesen, kad se pod borovima podigne mašina (mahovina), mogu se gusjenice lako poubijati, pošto leže pod njome kao usmrćene.

Sredstva, koja se preduzimaju proti škodljivim zareznikom u vrieme, dok se oni nalaze u stadiju čahura, u toliko su praktične, što se rabe proti još ne pokretnom zarezniku, ali imaju i tu manu, što se uporabljaju tek onda, kad je zareznik u stadiju ličinke učinio već štetu. Prema tomu ova se sredstva nikako ne mogu nazvati pravim predusretajućim sredstvom, jer se takovimi sredstvima samo prikraćuju dalje štete. Za primjer može se navesti iztraživanje i utamnjivanje ličinke borovog prelca, koje zimuju pod mahovinom.

Osim skupljanja ličinka preporučuje se još i ugon krmadi (svinja) na ona mesta, na kojih ličinke zimuju. Krmad rijući tlo i prevrćeći mahovinu nadje i pojede ličinke. To se sredstvo može upotrebiti i proti borovom svilcu.

Od najmanje su koristi sredstva proti pudpuno savršenom zarezniku — imago, — a to stoga, što se uporabljaju tek poslije učinjene štete samo u toliko, u koliko se nastoji, da se zaprijeći dalje opustošenje, a osim toga, i stoga,

što je zareznik već pokretan. Stoga se n. pr. uništavanje leptira gubara ili svilca mora smatrati kao nadopunjene sredstava već prije upotrebljenih u ranijem stadiju razvjeta ovih zareznika. Ako se zareznik ma samo kratko vrieme nalazi u ne pokretnom stanju, onda je i iztraživanje i utamanjivanje u tom stadiju mnogo lakše i udobnije. Tako n. pr. za utamanjivanje hrušta preporučuje se treseњe sa drveća i to rano u jutro, dok se ličinke nalaze još u polukochenom stanju od noćne studeni, pa se jedva drže na lišću i granah. U prilog spomenutog sakupljanja i uništavanja škodljivih zareznika u raznih stadijih njihovog razvjeta treba spomenuti, da se sredstva moraju po mogućnosti upotrijebiti u onoj fazi razvjeta zareznika, koja najdulje traje, da bude uporaba njihova po mogućnosti što podpunija i sigurnija.

Mislimo da u korist napomenutih sredstava i iztraživanja škodljivih zareznika nije ni potrebito napomenuti, od kolike je naime ogromne važnosti takodjer i točno poznavanje načina života šum. zareznika, a imenito vrieme pojavljenja raznih stadija razvjeta svih vrsti zareznika u dočinom mjestu. To se razumjeva samo po sebi. Ako je primjerice propušteno vrieme, kad se gusjenice gubara nalaze ne pomicne u hrpa (praveć takozvana ogledala), onda je uzalud i svako predupreduće sredstvo, kao što i ozbiljno nastojanje u umanjenju štete, pošto se gusjenice razilaze po drveću, odkud ih je ne moguće poskidati nikakvom načinom osim malog broja, koji se može otresti sa drveća.

Uz neposredno iztraživanje i utamanjivanje razmnoženih zareznika veoma je potrebito i sačuvanje drveća u šumi od štete postavljanjem raznih zaprieka na put. U koliko je letećim zareznikom vrlo tegotno stavljati zaprieku na put, ipak i ovo sredstvo valja po gotovo upotrijebiti u onoj dobi, u kojoj se zareznik nalazi u stadiju ličinke. Samo u vrlo riedkih slučajih, primjerice kad savršeni zareznik ne leti, bud što je bez krila, bud što mu ova nijesu dobro razvita, mogu se ova sredstva upotrijebiti i u stadiju imago.

Ovamo spadaju prokopi ili grabe, koje valja kopati oko zaraženog mjesta u svrhu, da se lokalizuje širenje i da se ogradi pristup škodljivih zareznika u ne oštećene šumske predjele.

Gusjenice raznih leptira, kad opustoše njeki dio šum. predjela, razilaze se u hrpu po tlu, tražeći novu hranu, te kad na svojoj selitbi dodju do izkopanih graba, onda padaju u iste i ne mogu iz njih više izići.

Ona strana jarka (grabe), u pravcu kojega gusjenice puzaju, mora biti što kosija, a to toga radi, da ne mogu gusjenice izlaziti i da se jarak sa zemljom nezasipa. Grabe su najbolje na pjeskovitom tlu. Na kamenitom tlu ne moguće ih je ponapraviti, ali na takovom tlu mogu se zamjeniti namještanjem zelenog granja ili šušnja, u koji se gusjenice uakupe, a onda ih je lako ubijati.

U grabah mogu se ponapraviti još i posebne rupe, koje se brzo zatrpuvaju onda, kad gusjenice u nje upadnu. Nu ni u ovih rupah netreba gusjenice ostavljati žive, kad jih zemlja zatrpa, nego jih treba odmah ubijati bez da se

pritom štede ni koristni zareznici, koji često popadaju zajedno sa škodljivimi zareznici, kao što su primjerice proždrljive ličinke iz roda *Carabus* i *Calosoma*.

Osim ovih takozvanih lovnih rupa radi zadržavanja i lovljenja škodljivih zareznika prave se oko stabala i posebni prstenovi. Stabla u stanovitoj visini nad zemljom namažu se u okolo od njekoliko centimetara širine smolom ili kojom drugom ljepljivom tvarju ili se najprije stablo obavije krpama kao prsten, pa se onda krpe namažu. Oni zareznici, koji se radi hrane penju uz stablo, priljepljuju se na ovakove prstenove ili ostaju izpod njih, te onda od gladi skapavaju.

Ovakovi se prstenovi ukazuju osobito koristnimi u šumarstvu proti gusjenicam borovog svilca, koje s proljeća, pošto sretno prozime pod mahovinom, izlaze i pužaju po borovim stablima, tražeći svoju hranu. Kod postavljanja prstenova osobito je važno znati dobu, u kojoj se gusjenice probudjuju iz zimnog sna u dotičnom predjelu, gdje bi se imali postaviti prstenovi u pravo vrieme.

Napokon dalje sredstvo za utamanjivanje škodljivih zareznika jest namamljivanje zareznika na pripravljenu hranu t. j. hranu, koja služi samo kao njeko mamilo. Na prvom mjestu dolazi primaljivanje na takozvana lovna debla, te se taj način primamljivanja najuspješnije upotrebljuje proti korožderom.

Uporaba ovog sredstva osniva se ponajprije u tom, što korožderi skoro uvek napadaju na oborenio t. j. izvaljeno i slabo drveće, dakle u obće na takovo drveće, u kojemu mezgra vrlo sporo kola ili baš nikako ne kola. Prema tomu ako se u šumi, koja je zaražena po korožderi, ponamjesti na stanovitim mjestima odsjećeno drveće, možemo biti sigurni, da će korožderi, čim izadju iz ličinke, na koncu svoga proleta najradje napasti na odsjećena drveća, pa zato ih i nazivamo lovna stabla.

U ovakova stabla poležu korožderi svoja jaja, pa kad se iz jaja razviju ličinke, onda je potrebito, da se sa lovnih stabala oguli kora i spali. Na taj se način primaljuje novi i utamanjuje ogromni broj koroždera, koji su najopasniji neprijatelji šuma.

Kod upotrebljivanja ovog zaista uspješnog sredstva za utamanjivanje škodljivih zareznika ne odloživo je potrebito, dapače potrebitije, nego što je u svih drugih slučajib, da se zna vrieme, kad zareznici počimaju letiti, te broj generacija svih vrsti koroždera u dotičnom predjelu. Ovo je potrebito i stoga, da se sazнати može, koliko puta u godini i u kojih mjesecih treba u stanovitom predjelu postavljati lovna stabla i kada treba guliti koru sa takovih stabala. Ako se ništa nezna o proletu zareznika, ni o broju generacija, onda lovna stabla mogu ostati bez ikakve koristi, ter mogu još nanjeti i veliku štetu.

Šteta je neizbjegniva, ako primjerice korožderi u dotičnom predjelu dve generacije imaju, a lovna se stabla u tu svrhu postavljaju samo jedanput. Još je gore, ako se propusti rok gulenja kore, jer onda ostaju lovna stabla, te jih zareznici zaraze. S toga osim obćeg poznavanja života šum. zareznika treba da se lovna stabla još tečajem stanovitog vremena točno pregledaju u svrhu, da

se saznati može, u kakovom se stanju nalaze ličinke u njima, te da li su se pojavili korožderi, što je već znak, da treba koru oguliti.

Na lovna stabla napadaju osim koroždera još i drugi škodljivi zareznici, kao što n. p. različite vrsti Pisodesa.

Istu važnost kao i lovna stabla ima i svježa (sirova) kora, kad se ponamjesti po šumi radi primamljivanja zareznika, a takodjer i borovo kolje, kad se pozabada po šumi koso radi primamljivanja borovog zareznika *Hylobius abietis*, koji snese svoja jaja izmedju žila borovog panja.

Uporaba svih sredstava, koje do sad napomenusno, stoji vrlo skupo. Za sakupljenje jaja i ubijanje gusjenica, za sječenje i namještanje lovnih stabala, za popravljenje prstenova potrebito je mnogo radnika i mnogo priprema, a to je vrlo osjetljivo i za prihod gospodarstva. Stoga treba ova sredstva rabiti samo u slučaju neobhodne potrebe i kod uporabe uviek proceniti opasnost, koja se ima zapričeiti.

Ovo su glavna sredstva, koja se dan danas u šumarstvu proti škodljivim zareznikom rabe. Osim ovih ima još i mnogo drugih, ali su mnogo manje uspješna, — jedno stoga, što su opasna, a drugo sbog sumnjivog uspjeha. Medju ova potonja sredstva dolazi loženje vatre za primamljivanje noćnih leptira, kadjenje drveća dimom radi ubijanja gusjenica i t. d.

Prije smo govorili o sredstvih za razmnožavanje štete (diagnoza), te ćemo još spomenuti, da je isto tako važna i progaoza t. j. opredieljenja veličine opasnosti od škodljivih zareznika. I ovdje je znanje praktične entomologije odlučujući faktor.

Postoji naime cieli niz zareznika, kojih pojavljenje samo na drveću podpunu njegovu propast predkazuje, a to su većinom korožderi. Drveće, na koje se oni dovele i udome, valja odmah ukloniti iz šume.

Ako se je kora na drveću mjestimice odlupila, a pod njom se nalaze ličinke Dlateridae i t. d. onda je to očiti znak, da je drvo propalo,

Uvelost lišća, četinje ili ako lišće požuti ili počerveni, pokazuje, da je dotično stablo vrlo oštećeno, a to je osobito važno za mladikovinu.

Treba onda znati i kolika je opasnost za pojedine vrsti šum. drveća, kad izgube lišće ili četinju. Prije smo spomenuli o razlici, koja postoji u tom pogledu izmedju listača i četinjača, a sad ćemo još i to spomenuti nuzgredice, da su četinjače propale, ako izgube sve svoje četinje, ako ostanu bez mnogo pupoljaka i mladića. Pod istimi uvjeti opasnost je veća za jelu, nego za bor.

Osim ovih običih pravila radi opredieljenja prolaza važno je takodjer konstatovati, da li razmnožavanje škodljivih zareznika ide tako brzo, da ono prieti velikoj opasnosti. Ovo pitanje može se najlakše riešiti nadgledajući pazljivo, u koliko brzo zareznici nanašaju nove štete, koliko ima oštećenih drveća, koliko oborenih sa karakterističkim znakovim koroždera, a koliko sa curenjem smole i t. d.

Isto je tako važno i opredieljivanje, u kakovom se naime stanju škodljivi zareznici nalaze. Ako je većina njih zaražena opasnimi sporami ili drugimi sićušnim

neprijatelji njihovimi, onda i nije potrebito poprimati prokušana sredstva za utamanjivanje. Da se pako sazna stanje zareznikovog zdravlja, treba razrezati njekoliko gusjenica ili leptira i metnuti ih u čašu s vodom. Ako su gusjenice ili leptiri zaraženi kakovom bolesti, onda iz njih izlaze bjelkaste, sitne ličinke ihneimona, koji plivaju po vodi.

Da se sazna, da li su gusjenice zaražene gljivicami, treba potražiti mrtve gusjenice, koje su se već upliesnivile, te jih onda pregledati. Još je bolje, ako se pokupi njekoliko živih gusjenica i metne u veće staklo i ondje hrane, pa ako počmu skapavati u velikom broju od epidemije gljivica, onda će se i njihova tjelesa tečajem 24 sata pokriti bielim pljesnom, samo ako se u to vrieme budu držale u vlagi.

Neobična tvrdoča mrtvih gusjenica također pokazuje na njihovu propast od gljivica. Kod preloma ovakovih gusjenica vidi se, da su napunjene njekakovom bielom i crnom prašinom ili tvrdom tvarju. Nu da li su baš zaražene sporami gljivica, najtočnije može se izpitati pomoću mikroskopa.

Sve, što je dosad rečeno o borbi proti škodljivim zareznikom, tiče se samo pravilnog šumskog gospodarstva t. j. većinom šuma zapadne Evrope, gdje se upotrebljavaju ovakova sredstva. Da mogu ona podpuno odgovarati svojoj svrhi dokazuje sliedeći navod profesora Altuma:

„Nastupom proljetne toplove ustanovljeni broj radnika, praktično obučenih, da razpoznaju zaražena i bolestna drveća, zalaze po njekom šum. predjelu obično podignute i uzgojene šume i zabilježuju svako stablo, koje se računa izvorom razmnoženja zareznika bilo to po smoli, koja curi u kapljicah ili po proredjenoj četinji. Za ovima idu drugi radnici i posjeku obilježena stabla, te gule s njih koru i utamanjuju zareznike. U vrlo riedkih slučajih izpred ovih revizora da se izgubi iz njihovih očiju koje stablo, na kojem bi se koliko toliko nalazio škodljivih zareznika“

Misli se doduše, kao da nekultivirane šume, koje se nalaze u prvobitnom stanju, manje stradaju od zareznika, nego kultivirane u zapadnoj Evropi. To ne može se podnipošto opravdati. Ova misao porodila se je jedino odtud, što se u prvobitnih šumah neproučava, niti nadgleda život šum. zareznika, a još više sbog podpunog ne poznavanja praktične entomologije.

Pripomenak k procjenjivanju vrednosti šume.

Ako imamo procjeniti vrednost njekoga objekta, onda je potrebito znati, kakova može ta vrednost biti i pod kojimi uvjeti.

Ponajprije imamo izpitati one činbenike, koji uplivaju na odmjerivanje same vrednosti, jer po ovima ćemo saznati, da li nam je vrednost koristno sjegurna i trajna t. j. da li je ona pozitivno relativna ili pasivna.

Ako se pokaže vrednost njekoga objeka kao obćenita, onda znamo, da nam je sigurno uložena glavnica i njezini kamati, a u tom je slučaju ta vrednost pozitivna, a ako se pokaže, da je vrednost samo uvjetna, onda je ona relativna.

Kod ustanovljenja vrednosti njeke šume glavno nam je ovu izpitati po položaju šume, po pristupnosti i po udaljenosti iste od tržišnog mesta obzirom na izvozni trošak i po vrsti drveća; nadalje kakovo ima svojstvo tehničke uporabivosti drvo, te da li se prodaje drvna zaliha zajedno sa zemljишtem, a konačno moramo izviditi, da li sačinjava to zemljишte absolutno šumsko tlo, jer u tom slučaju imademo na takovom tlu šumu uzgajati, odnosno, da li nije absolutno šumsko, te za pretvorbu u bolju poljsku kulturu sposobno i prikladno.

Ako smo sve to izpitali, onda ćemo proceniti šumu razdieljenjem u razrede (Werthsklassen oder Absatzlagen), a pravu čistu vrednost dobiti ćemo tekao onda, kad odbijemo od tržišne cene sav trošak (režiju) t. j. za njeko poduzeće investirane glavnice sa odnosnim kamati.

Priobćujemo ovdje dvije vrsti procjena njeke šume, koja se je prodala sa tлом.

U njekoj parnici uložio je A. proti B. kod kot. suda H. tužbu radi priznanja valjanosti pogodbe. A. je naime prije 4 godine prodao njegovu poharanu šumu za 400 for. — Na tužbu A. cdredio je sud, da se ima današnja vrednost te šume proceniti i ustanoviti. U tu svrhu imenovao je sud trojicu šumara i to pisca i K., a za pročelnika njekoga 20 godina ne služećega „jagara“, koji je bio u najvećoj neprilici, jer nije imao ni pojma o kakovoj procjeni šume.

Odredjen bude sudbeni očeviđ, poslije kojega sam odstupio prvenstvo starjemu kolegi na njegovu želju, da izradi elaborat.

Gospodin moj kolega K. izradio je elaborat valjda radi bar djelomičnog prosudjenja po pročelniku, ali posve empirički, u kojemu je jednostavno konstatovao vrst uzgoja šume,drvnu zalihu po kub. sadržaju i za ovu izmetnuo iznos, kojemu je dodao i vrednost tla po rali sa 10 for.

Budući se je sastavak toga elaborata protiv mojoju načelu, jer ne samo da nije konstatovana obćenita vrednost, nego je taj elaborat tako manjkavo sastavljen bio, da nijesam mogao na takovu izradbu pristati, te sam izradio i suđu predložio svoj poseban elaborat.

Da se razlika vrsti procjena bolje prosuditi može, izradio sam procjenu na dva načina, i to empirički po vlastitom suđu, te strukovno ili obćenito, a za prosudjenje okolnosti i stanja šume spisao sam sliedeći

O p i s.

Šuma N. N. ležeća u poreznoj obćini M. sa kat. česticama x. z., upisana u gruntovnom uložku b., zaprema u ukupnoj površini katastralne izmjere 57·7 rali u 2 kompleksa, te prema tomu zaprema kat. čest. br. x. i t. d. kompleks od 46 rali, a y. od 11·7 rali.

Od bližnje željezničke postaje C. udaljen je kompleks od 46 rali 18 kilomet. a onaj od 11·7 rali 23 kilom., te od glavne državne ceste prvi 14 i drugi 19 kilometara.

Položaj šume je u obće briegovit i kotlast (kesselförmig), a onaj od 11·7 rali strm i čunjast.

Putevi, koji vode od glavne ceste, dakle u duljini od 14 odnosno 19 kilometara, jesu ilovati i tako izderani, da se kao putevi niti nazivati ne mogu, a po gotovo ne mogu se zvati izvoznimi putevi.

Na ovih putevih može se izvažati samo onda, ako bi se valjano popravili usred lieta, te je izvoz tegotan usled težkog pristupa i položaja šume.

Po položaju šume tlo je absolutno šumsko naime pjeskovito ilovasto sa dubokom naslagom crnice, a pokrito je djelomično lišćem, djelomično je travom obrašteno (čistine).

Gojitbeno stanje posve je derutno.

Danas posve poharana šuma od prijašnjih godina uzgajala se je kao visoka šuma.

Ubokorenje je posve nepravilno i manjkavo, dapače nikakovo.

Na kompleksu od 46 rali nalazi se mnogo krpa od čistina, mjestimice ima opet krpa, koje su obraštene sa 10—15 godišnjimi bukovimi izbojci posve nepravilno, ali su usled paše obršteni i kržljavi.

Medju ovimi izbojci nalaze se riedko i pojedince raztrešeni 20—30 god. stari kržljavi kratki bukvići i grabrići, kao i popriečno na 1 rali po jedna od 60—80 god. i preko stara razgranjena gluntasta bukva većim dielom bez vrha.

U tom dielu nalazi se do 2 rali kompleksić, obrašten na 0.5 površine sa 20—50 god. starimi hrastići, a nalaze se takovi i po čitavom tom predjelu pojedince i vrlo riedko razštrkani, koji su kratko deblasti, čunovitog i nejednakog, te nagnutog uzrasta.

Manji kompleks od 11·7 rali jest na 0·7 površine sa 10 godišnjimi bukvići obrašten, dočim ostalo zastira glog ili lieska ili je čistina.

Današnja vrednost te šume skupa sa tлом procijenjena je:

- a) empirički ili relativno,
- b) strukovno i pozitivno.

A) Relativna današnja vrednost procijenjena empiričkim načinom.

Za bolju podlugu procjene „relativne vrednosti“, izlučeno je gradjevno drvo hrastovo od gorivog hrastovog i bukovog drva.

Za gradjevnu porabu ima sposobnih hrastića obzirom na dimenzije, te na jednakim uzrast samo za izradbu šlipera, kojih će se dobiti:

1. iz 184 hrastića 184 kom. po 1·8 m. dulj.						
2. "	162	"	324	"	1·8	"
3. "	91	"	91	"	2·6	"

4. iz 32 hrastića 32 kom. po 2'6 m. dulj.

i 32 " " 1'8 " "

5. , 7 " 16 " 2'6 " "

6. , 1 " 5 " 2'6 " "

Ukupno dakle 143 šlip. po 2'6 m. dulj. i 540 šlip. po 1'8 m. dulj.

Gorivno drvo procijenjeno je na oko (okularno).

Na kompleksu od 11·7 rali nalazeći si 10 godišnji podmladak ne može se u račun uzeti kao uporabno drvo, pošto takovo ne ima nikakove prodajne vrednosti.

Na kompleksu od 46 rali procijenjena je zaliha na 466 prost. metara = 116 $\frac{1}{4}$ metr. hvati, koje će se dobiti:

- a) iz bukovog drveća od 15 godina starog i više;
- b) iz hrastića, koji nijesu za gradjevno drvo prikladni;
- c) iz odpadaka i vrhova stablića, koji će gradjevno drvo dati.

Za proračunavanje vrednosti ove drvene zalihe uzima se opravданo za podlogu lokalna ciena na kolodvoru C, gdje vredi:

- aa) 1 šliper dug 1'8 m. 45 novč.
- bb) 1 šliper dug 2'6 m. 1 for.
- cc) 1 met. hvat oblikovog drva 7 for.

Od ovih pojedinih cienama se odbiti režija u svrhu, da dobijemo cienu na panju u šumi i to:

1. režiju izradbe,
2. režiju izvoza i

3. režiju za upravu, kao : porez špekulantu, nadzor nad izradbom, škatiranje, najamninu stovarišta na dotičnom kolodvoru, te ukamaćenje u dotična poduzeća uložene glavnice.

Ad aa) stoji izradba po komadu 12 novč., izvoz 15 novč. a režija 2 nvč = 29 novč.

Ad bb) izradba 20 novč., izvoz 20 novč., a režija 3 novč. = 43 novč.

Ad cc) izradba obzirom na razštrkanost nalazećeg se sitnog drva, te tegobnu izradbu starog drveća po 1 met. hvat = 1 for. 80 novč., izvoz 4 for., režija, škartiranje, stovarište, tovarenje u vagone 32 novč., ukupno dakle 6 for. 12 novč.

Prema tomu vredi drvo u šumi na panju:

540 šlipera po 45 — 29 novč. = 16 novč. ukupno $540 \times 16 = 86$ for. 40 novč.

143 šlipera po 1 for. — 43 novč. = 57 novč. ukupno $143 \times 57 = 81$ for. 51 novč.

$116\frac{1}{4}$ met. hr. gorivog drva po 7 for. — 6 for. 12 novč. =

88 novč. ukupno $116\frac{1}{4} \times 88 = 102$ for. 30 novč.

Ukupno 270 for. 21 novč.

Vrednost absolutnog šumskog tla obzirom na tu okolnost ra-

čuna se sa 10 for. po 1 rali, dakle za 677 rali = 577 for. 50 novč.

Ukupno vredi drvo sa tlom 847 for. 71 novč.

Nu ni to nije još empirička vrednost, kao što njeki procjenjuju, jer se ima od ove svote, ako hoćemo i empirički valjano procjeniti u toliko, u koliko taj način procjene dopušta, odbiti državni porez, nadzor, uloženu kupovninu skupa sa dotičnimi kamati, koji se ukazuju na koncu 4 godine t. j. u sadašnje vrieme, a odbiti imamo vrednost uživanja ove šume po kupcu kroz 4 godine.

Takovi troškovi bili su:

1. drž. porez na godinu	14 for. 08 novč.
2. plaća lugaru na godinu	60 for. — novč.
Ukupno . . .	74 for. 08 novč.

Odbivši od toga godišnjeg izdatka jedinu godinu uživanje paše za 10 kom. rogatog blaga dotičnog kupca i to komad po 1 for. 50 novč., što čini 15 for. — novč. doplaćivao je kupac na godinu iz privatnog imetka 59 for. 08 novč., koja svota reprezentira kroz 4 godine godišnje uplaćivanje sa kamati na kamate po 6% =

$$\frac{59 \cdot 08 \times 1 \cdot 06^4 - 1}{0 \cdot 06} =$$

log. od $1 \cdot 06^4 = 1.02531 \times 4 = 0.10124$, a log. od $1 \cdot 06^4 - 1 = \text{mm. log.} = 1.262 - 1 = 0.262$ dakle

$$\frac{59 \cdot 08 \times 0.262}{0 \cdot 06} = 15 \cdot 47896 : 0 \cdot 06 = 257 \text{ fr. } 98 \text{ nč.}$$

Uz ovu svotu imade se kupcu uračunati prije 4 godine položenu kupovninu od 400 for. sa 6%, koja čini danas, nakon 4 godine vrednost od $400 \times 1 \cdot 06^4 = 400 \times 1.262 = 504$ for. 80 novč.

Prema tomu sačinjava dakle kupom ove šume do danas narasli trošak kupca na 257 for. 98 novč. + 504 for. 80 novč. = . . . 762 for. 78 novč. dočim šuma vriedi danas 847 for. 71 novč. dakle više za 84 for. 93 novč.

Dali je svota od 847 for. 71 novč. zaista današnja vrednost spomenute šume, pokazuje občenita procjena.

Vrednost od 847 for. 71 novč. jest relativna i ne občenita s toga, što je mogućna samo uvjetno t. j. tada, kada nebi procjenjena šuma imala absolutno šumsko tlo, dakle onda, kad kupac nebi imao obvezu po §. 23. šum. zakona, po kojoj obvezi dužan je vlastnik takove šume, da u njoj šumsko drveće uzgaja i potrajno gospodarstvo vodi.

B) Občenita današnja vrednost šume jest pako sliedeća:

Po opisu jest tlo upitne šume absolutno šumsko tlo, koje se ima uzdržavati produktivno i kao šuma užgajati po načelu šumskog gospodarstva. Posve je opravdano, da vlastnik šume nastoji o tom, da dobiva njeki prihod ili rentu od njekoga objekta, za koji mora pokrivati godišnje absolutne troškove, kao porez, a mora njekoga i za nadzor šume platiti, jer bi mu mogli susjedi lako zemljište prisvojiti, a tim bi nastale parnice i suvišni troškovi.

Da dobijemu tu rentu, moramo znati za glavniciu, koja se u ovom slučaju kod procjenjivanja šume sastoji:

- a) iz vrednosti šum. tla,
- b) iz međutomnih užitaka i
- c) glavnog prihoda.

Tlo upitne šume jest vrlo dobro, te je prikladno da odgovara uzgoju hrasta i bukve.

Pošto se imaju obe vrsti drveća kod uzgoja u razmjeru 1 : 3 (hrast:bukvi) pridržati obzirom na potrebu drva za gradju i gorivo kupca, koji kao ratar takova drva nužno treba, mora se prema tomu ustanoviti buduće gospodarstvo uzgojom visoke šume po mogućnosti sa najvećim prihodom, koji pada za jednu i drugu vrst drveća u dobi fizične zrelosti (70—80 g.), dakle sa 80-godišnjom obhodnjom.

Pošto je današnje stanje šume skroz devastirano i tlo tako rekuć golo, imati će se to iz nova zasaditi, pa se vrednost danas tamo nalazećeg se drva uzima sa 200 for. kao trošak za novo pošumljenje, u koju svrhu dolazi pripiečno po 1 rali samo 3 for. 46 novč., dakle dosta mala svotica.

Za podlogu proračunanja prihodne i današnje vrednosti takovog šumskog tla uzeta je normalnost šume uporabom najvaljanijih Feistmantelovih stojbinskih skrižaljka, koje su prilagodjene dobroti tla i reducirane na katastralnu ral po 1600□ hv.

Porez plaća se po 1 rali godišnje 24 novč., za nadzor uzima se plaća za 1 lugara 40 for. na godinu, a za vodjenje gospodarstva nagrada od godišnjih 20 for., te prema tomu iznaša upravni trošak ukupno 60 for. što čini na 1 ral 1 for. 04 novč., — a dəbitna mjera 3%.

Sad nam valja proračunati rentu 1 rali njeke šume, koja se umita sa 80-godišnjom obhodnjom, na koncu te dobe, iz koje ćemo dobiti vrednost tla množenjem za čitavu šumu i diskontiranjem znati ćemo tekar, koju vrednost ta šuma t. j. tlo danas ima.

Prihodi su glavni i međutomni, a cene pojedine za drva ustanovljene su obzirom na položaj, udaljenost šume i obzirom na izvoz.

A) Glavni prihod:

Na koncu 80-godišnje obhodnje biti će:

60 kom. gradjevnog drva po 7 for.	480 for.
130 prost. met. gorivog drva po 30 novč.	39 for.
	Ukupno 519 for.

B) Prihod međutomnih užitaka.

ovaj sastoji se samo:

a) Iz drva.

Taj prihod unići će proredjivanjem u 10-godišnjih perioda vadeći $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{10}$ od stojeće zalihe počam od 30. do 70. godine tako, da će se u mlađijih

stojbinah najviše vaditi obzirom na upliv uzgoja. Proredjivanjem ili čišćenjem dobiveno drvo izpod 30 godina ne uzima se u račun, pošto takovo drveće ne ima prodajne vrednosti.

Dobiti ćemo dakle međutomnog užitka na drvu:

U 30 god. = 20 pr. m. gor. dryva po 15 novč. = 3 for.

U 40 god. 4 kom. gradj. dryva po 3 for. = 12 for.

i 10 pr. m. gor. drva po 20 nč. = 2 for. = 14 for.

U 50 god. 5 kom. gradj. drva po 4 for. = 20 for.

i 10 pr. m. gor. drya po 20 nč. = 2 for. = 22 for.

U 60 g. 6 kom. gradj. drva po 4 for. 50 nč. = 27 for.

i 10 pr, m. gor. drva po 20 nč. = 2 for. = 29 for.

U 70 god. 6 kom. gradj. drva po 6 tor. = 36 tor.

i 9 pr. m. gor. dryva po 20 nč. = 1·80 for. = 37·80 for.

$$\text{Ukupno dakle } 3^{50} + 14^{40} + 22^{30} + 29^{20} + 37 \cdot 8^{10} = 13 + 45 \cdot 66 + 53 \cdot 40$$

$$+ 52.37 + 59.80 = 224 \text{ for. 23 novč.}$$

b) Iz paše.

Pašarija dati će na godinu po 1 rali 50 novč. počam od 30 godine, dakle kroz 50 godina, te će na koncu 80 godine uz 3% kamate na kamate iznositi

$$\frac{0.50 \times 1.03^{50} - 1}{0.03} =$$

$$\log_{10} 1.03^{50} - 1 = 0.01284 \times 50 = 0.64200 - 1$$

log. iz 0·50 0·69897

$$\text{dakle } \log. 0.50 \times 1.03^{50} - 1 = 1.34097 - 1$$

i num. log. = 2714 - 1 = 1714; 003 = 1714; 3 = 57 for. 13 novč.

godišnja čista renta =

$$\frac{519 + 266.81 + 57.13}{\frac{1.03^{80} - 1}{0.03}} - 24 \text{ nč.} + 1 \text{ for.} 04 \text{ nč.} =$$

$$= 842.94 : \frac{9.64}{0.03} = 2 \text{ for. } 62 \text{ nč.} - 1 \text{ for. } 28 \text{ nč.} = 1 \text{ for. } 34 \text{ nč., a vriednosť tla}$$

1 rali nakon 80. godine $= \frac{1 \cdot 34}{0,03} = 134 : 3 = 44$ for. 66 nč. a potom će biti vrednost ukupnog tla od 57·7 rali $= 57,7 \times 44,66 = 2576$ for. 88 novč., koja svota reprezentira obćenito današnju vrednost $= \frac{2576,88}{1,03^{80}} = 242$ for. 17 nč.

Ako bi se ta renta od 1 for. 34 nč. još ma pod kako mu drago povoljnimi okolnosti mogla dići čak na 2 for., što biti neće, onda bi vriedila šuma $\frac{2}{0.03} = 66$ for. 66 novč. po 1 rali, dakle 57.7 rali $\times 66.66 = 3846$ for. 28 nč.

$$\text{ili danas } \frac{3846.28}{1.0289} = 361 \text{ for. 47 nc.}$$

- 103 -
Spomenuti su još, da su međutomni užitci vrlo visoko u račun stavljeni, ijer su riedka uzorna gospodarstva, koja nose preko 1 for. po 1 rali čiste rente.

Šeringsar, kot, šumar.

Crstice iz moje lovačke prakse

Piše I. E.

Nakon svršenih šumskih nauka na bivšoj c. kr. šumarskoj akademiji u Mariabrunu odredilo je c. kr. dvorsko vojno zapovjedništvo u Beču, da se ja kao bivši krajiški pitomac skupa s mojim kolegom odmah oputimo u Novo-Mjesto kod Beča c. k. šumarniku i dvorskemu lovnomu nadmeštru Guilloume-u u lovnu praksu. To bijaše u drugoj polovici mjeseca srpnja 1848. Kad smo na opredijeljeno mjesto stigli, bijaše pred večer. Dvorskog lovног nadmeštra, (kojega ćemo ovđe kano učitelja principalom zvati) nebijaše one večeri doma, a njegova gospodja reče nam, da je za naše noćište sve pripremljeno. Sutra dan u jutro dodje principal u sobu, gdje smo smješteni bili, da nas vidi, gdje mu se i predstavismo, te nam reče: Danas imadete vaše stvari pospremiti, a sutra će vam naš lovac (jagar) Vencel pokazati lovni revir, te medje i što bude u službi potrebito. Podjedno nam pročita oštru lekciju, kako se imademo ponašati. Medju ostalim reče nam, da ćemo biti sa svimi potrebštinama obskrbljeni, naime sa odjelom, obućom, barutom i šprihom, i da ćemo dobiti mjesечно 5 fr. za duhan i druge malenkosti. Uz to primjeti, da si čizme moramo sami čistiti i t. d. Principal bijaše visokog stasa, oštrog pogleda i vrlo strog, što smo već od drugih čuti mogli, koji su ga poznavali. U službi kod njega nalazeći se c. k. jagar Vencel, kako ga je principal zvao i jedan pomoćni jagar, budući aspirant za c. k. jagara sa mjesecnom plaćom od 5 for. i koštom, uživali su svu radost, kad su nas vidili. Kad je otišao principal iz sobe, odoše oba jagara u revir. Moj kolega ode u grad njeke stvari kupovati, a ja sam ostao sam doma, da moju prtljagu pobranim. Ali nebilo dugo, dodje gospođa principala dole k meni u sobu i doneće crknutog kanarinca, koji je ono jutro crko, da vidim što mu je bilo i tada ode. Ja metnem kanarinca na trpezu dok budem mojim poslom gotov, pak da ga onda sekeiram u svrhu da vidim, što mu je bilo. Međutim došuljao se mačak u sobu, valjda da se upozna sa novimi pridošlicami, te u tren oka zgrabi kanarinca. Ja sam taj grabež baš umah i opazio i pohitih za mačkom po sobi. Uhvatio macana za rep, ali on ne htjede pustiti kanarinca, nego me još i ogrebe, a kako sam ga držao za rep, zamahnem š njime oštros o željeznu peč tako, da je odmah dušu izpustio. Pošto u sobi nikoga nebijaše, zgrabio sam macana, a da me nitko nije ni vidio, bacih ga iza kuće uz zid. Nakon jednog sata nadje kuharica macana, podigne cielu galamu u kući vičući nam „Toni“ (tako su macana zvali) je crko. Na to dotrčala i gospodja, a i ja pred nju. Ja sam se držao kao nevino djetešće, te sam samo mucajući primjetio, da je macan morao svrh krova kućnog pasti i vrat si slomiti. Gospodja principalka potvrdila mi ovu moju opazku, jer da je macan rado po krovu kuće vrabce hvatao. Čim se je jagar Vencel kući povratio, moro je macana u djubre zakopati, veleći da mu za njim ni najmanje žao nije, jer da mu je odnio mnogi zalogaj slanine, što ga je priredio i ponio u šumu. Znao sam, da je macan bio ljubimac gospodje i kuharice. O svom junačtvu nijesam ni svomu kolegi htjeo priповiedati.

Sutra dan zorom bijaše prva exkursija u lovni revir. Pušku duplonku k upio sam kao i moj kolega prije odlazka iz Mariabruna, jer su nam Bečlje doneli i nudjali razno oružje za jeftin novac veleći, da vole nama pošto poto prodati, znajući, da moraju sve oružje u vrieme pokreta predati. Jagar Vencel odvede nas uprav u šumu do kolibe, koja bijaše u centru lovišta. Ta koliba bijaše liepa i u svičarskom slogu sa dve velike sobe i tramom sagradjena. Šumska površina zapremala je nješto više od 400 rali, te bijaše u četverokutne prosjeke razdieljena. Glavno drveće bijaše crni bor sa raznovrstnim listnatim grmljem prorašten. U toj šumi nisu drva sjekli, osim što su smolari iz crnog bora smolu emarili. Oko šume bile su takove poljane, da jih je jedva čovjek pregledati mogao. Lovište samo imalo je preko 3000 rali. U tom lovištu lovio je samo carski dvor. Ovo lovište počimalo je odmah iza grada, te je sjedne strane od istoka medjašila rieka Tieha i medja Madjarske, a od kuće imali smo do kolibe u šumu debeli sat hoda. Nakon toga malog pregledavanja imali smo se kući povratiti, da do podne prispjemo.

Poslije objeda zaputio sam se u kućni vrt, da vidim kako izgleda. U vrt se ulazilo kroz kolnicu štale. Kad sam prolazio kroz kolnicu, čuo sam sa južne strane u jednoj komori njekakav štropot, kao da tamo neki živi stvor mora biti. Vrata bijahu zaprta, a ključ u vratih. Ja otvorim vrata i unidjem u veliku komoru, gdje bijaše velika hrpa šiške od crnog bora. Na toj hrpi opazih četiri lisice, koje su se valjda igrale, te čim sam unišao u komoru, navališe lisice, lajuć na mene i izkesile zube, kano da će me ugristi. U taj čas uhvatim uz vrata prislonjene vrtljarske željezne grablje, te udri jednog lisjaka po glavi tako nemilo, da se je na mjestu mrtav pružio. Nakon toga čina odoh i zaprem vrata onako, kako su i bila. Dospio sam u vrt, a u vrtu razmišljavah sam, u kakovu svrhu su lisice u tu komoru zatvorene. Ljutio sam se na sama sebe, što sam taj atentat počinio. Jučer ubio mačka, a danas lisicu, pak ako sazna principal i njegova gospodja, što će oni od mene misliti. Tek što dodjoh u kuću, evo počinih dve štete. Sva sreća što me nije nitko vidio, ali za kratko iza mog boravljenja u vrtu zovne me jagar Vencel, da vidim lisice, da će ih sada hraniti. Držeć on u jednoj ruci džigerice, a drugom otvori vrata, te čim unidjosmo, poskočiše lisice pred njega, a on jim baci hranu. Četvrta lisica nije se digla, te se Vencel zabrinuo, a ja sam opazio, da mu je to žao. On je ubijenog lisjaka motrio na sve strane, te nije znao od česa je krepao, pak mi reče, da su ove lisice još kao mlade iz jazbine izkopali i odhranili. Ja sam ga upitao, što će s njima, a on mi odgovrne, da će jih onda izpustiti, kad bude veliki lov priredjen. On mi još primjeti, da ču ja to već viditi, dapače da ču i ja jednu lisicu nositi. Pomicih u sebi, zar si ti čovječe u Mariabrunu učio šumarstvo, da moraš čak i lisicu nositi u lov. Nije mi baš godilo u srcu te stoga primjetih, da se bojim, da me nebi lisica ujela. Vencel mi prostodušno odvrati, da nije to tako opasno, kako si ja predstavljam, jer da će svaka lisica dobiti svoju škrinju i odvesti se u šumu, gdje se bude lovilo, a da ćemo mi jagari svaki svoju lisicu u hajki na blizu streljača izpustiti.

Jagar Vencel javi principalu, da je jedan lisjak krepao, na što dodje i on pregledati. Dakako da principalu nije bilo pravo, a pri tom sam ja mudro šutio, da ništa ne sluti.

Isti dan poslije objeda i malog odmora odosmo opet u lovište nas četvoricu. Vencel je sobom uвiek vodio psa prepeličara, te nam pokazivao, kako se ima prepeličar dresirati. Kod kuće bila su još tri kudronje, a svaki dan se je drugi vodio van. Prvih dana pokazivao nam je naš Vencličko medje lovišta, te primjetio, da imamo pravo samo na grabežljive ptice, te lasice, lisice i tvoriče, ako bi nam pod pušku došli, dočim zeca ili trčku da nesmijemo nipošto ubiti ili potraživati ili po jarcih i oranicah postavljati zamke, koje zvjerokradice rado meću i njimi trčke i zeceve hvataju. Na ovo da imademo najveću pozornost obratiti. Zeceva bijaše na polju mnogo i to toliko, da sam mogao na deset koračaja po jednog krenuti. To nijesam mogo već gledati, a po gotovo ne, kad su zecevi pred menom na sto koračaja stajali i človili. Sjetio sam se često na moju ravnu Slavoniju, gdje sam mogao cito bogoviti dan po polju tumarati, dok sam samo jednog zekana vido.

Osim toga opomenuo je jagar Vencel mene i moga kolegu, da naš principal običaje više put pred večer na konju dojuriti u lovište i pištolu izpaliti, pak opet kući odjašti, a na povratku da će nas pitati, šta ima novog, da li je tko pucao i u kojemu predjelu i t. d. Tako je i bilo. Nakon kratkog vremena primjetio je principal, da mu je prijavljeno, da njekakav nitković često pred večer puca na trčke u predjelu iza vojnog akademičkog zida i željezničke pruge, i da ja tamo dobro pripazim. Isto ovako reče i mome kolegi, gdje da ima na protivnoj strani čekati.

Isti dan po podne odoh u moj predjel na ono mjesto, gdje mi ga principal označio, te naknih čekati do mrke noći, nebi li zvjerokradicu uhvatio. Moj kolega ode opet u predjel, gdje mu je rekao da motri, a druga dvojica odoše kud kamo u lovište. U predjelu, u kojem sam ja imao čekati, bijaše većinom kukuruz, koji je skoro na trećinu dozreo. Izabrao sam mjesto mog čekališta tik do željezničke pruge pod jednom bazgom, koja je liep hlad davalna. Kako je bilo vrlo toplo i liep dan, pružio sam se pod tu bazgu, gdje sam zaspao, dok me nije probudio željeznički vlak, koji je povrh moje glave projurio. Kad sam se digao, opozio sam, da se je već mraćak uhvatio, te se odputih kući. Uz put susretne me njeki radnik smolar iz šume, i reče mi, da je moj principal prije pol sata na konju odjehao kući. Smrkle mi se pred očima, jer sam slutio, da je principal ovđe moro biti, pošto mi se je u snu pričinilo kao da sam prasak puške čuo. Razmišljaо sam, kako će se izpričati, da me u laži ne uhvati. Došav kući, nadjoh jagara Venela, koji je prije mene došao, a međutim je moj kolega prispio. Zatim je došao i principal, te me odmah zapitao, što ima novoga i jeli tko pucao u lovištu. Rekoh mu, da sam čuo na dva kraja pucati, i to prvi put prama medji lovišta kod rieke Leitke, kamo sam se i zaputio bio, da vidim tko puca. Kad sam tamo došao, ne nadjoh nikog, međutim čuo sam pucati i kod željezničke pruge, gdje sam prije stajao, a kad sam

tamo došao, nijesam nikoga našao. Principal je takovih eksperimentata na nama više put pravio, ali smo ga ipak uhvatili mjesto tobožnjeg zjerokradieū.

* * *

Kad je nas oba jagar Vencel glede lovnih medja i drugih lovnih prilika informirao, onda smo svaki za se po lovištu švrndali. Grabežljivih ptica bilo je vrlo malo, dakle u prvi mah nijesmo imali na što da pucamo, osim u nišan iz zabave. Bio sam zvedljiv, kako moja puška na divljač tuče. Dugo mi je bilo čekati, dok pravi lov nastane, da po koji put pušku na divljač izpalim.

Jedno jutro zašao sam samcat po lovištu, te dodjoh u njeko šikarje, koje je bilo dve rali veliko. Pošto se je u polju žihvano radilo, bježali su zecevi ponajviše u šikarje. U tom šikarju skupilo se sijaset zeceva, kao da su na kakvu skupštinu došli. Kud god sam se okrenio, skočio je po koji zec izpred mene. To mi je već dodijalo gledati, pak stoga liepe prilike, da se osvjeđočim, kako moja puška tuče. Predusreo sam, da na svoju ruku lovim, te sam počeo po zecevih bombardovati. Srušio sam osam zeceva, a 3—4 ranio sam ili promašio, a osim toga ustrielio sam još i dva svračka. Zeceve ostavio sam onako ležati, kako je koji gdje pao, jer kući nositi nijesam ih smio, inače bi me principal, kako je bio goropadan i pročerao. Kad sam svojoj želji zadovoljio, zaputio sam se odtud šumskoj kolibi, gdje smo se obično sastajali. Došav do kolibe, nadjoh ondje svoga kolegu i jagara Vencla. Odmah me zapište, da li sam se s neprijateljem borio, jer sam toliko pucao. Ja jim odvratim, da sam na svračke pucao i samo dva ubio, jer nedadoše k sebi na blizu doći. Ne htjedoh jim kazati, da sam i zeceve postreljao.

Nakon osam dana nanese put jagara Vencla u onaj predjel, gdje sam ja zeceve postreljao, a kad je isti došao k šumskoj kolibi, imao je šta pripovjetati, rekavši, da je našao 10—14 zečjih skeleta i dlaka, jer da su je crvi posve izjeli.

To bijaše u mjesecu kolovozu. Vencel je mislio, da je njeka pošast medju zecevi zaredala i to francljivost, jer da ih ima suviše. Čim smo došli kući, odmah je raportirao principalu ono, što je već i nama kazao. Principal je primjetio, da će on, pošto pravo vrieme lova na zeceve još nije nastalo, taj slučaj prijaviti c. k. dvorskemu lovnому meštru, da dozvoli lov na zeceve I zbilja je on to učinio, te je više stotina zeceva poubijano. Ja sam u sebi svašta premišljavao, te sam čak i na tu misao došao, da će iz Beča stići ciela četa veterinar, da pregledaju tobožnje bolestne zeceve.

Koliko je mnogo zeceva bilo, isto tako mnogo bilo je i trčka.

Jednog dana reče principal jagaru Venclu, da ustrelji deset trčka i da jih kući doneše. Kad smo nas tri došli u polje lovišta, Vencel je mogao na brzo sa psetom potrebiti broj trčka potući, ali je i meni dopustio, da i ja bar četiri ustreljim. Mome kolegi nije mogao ništa dozvoliti, jer nije umio još puškom baratati. Ja odoh na granicu lovišta, gdje mi je rečeno, da na trčke strelijam. Tumarao sam amo tamo, te se namjerih na heljdu, u kojoj su trčke

jarkom pred menom brzale, pa sam opalio medju nje, te srušio odmah dve trčke. Objesio sam trčke na svoju torbu, pak odoh dalje za onima, koje su preletile i u medje upale. Opet sam trčke našao, te ubio opet jednu, a u šipraku i četvrtu.

Bio sam pun veselja, što mogu dokazati, da ja i bez prepeličara ubiti mogu, pak sam se onda zaputio u šumsku kolibu, gdje me je jagar Vencel čekao u slučaju, ako ja nebi ubio, da on uz put ustrieli. Idući tako putem, ogledajući moju lovinu, pričinilo mi se je, da su moje trčke nješto krupnije, nego one, što sam ih u Slavoniji ubio. Bivši kratko vrieme u praksi, nijesam trčaka još u ruci nikad imao, te su mi moje trčke svakako sumnjive bile. Kad sam došao do šumske kolibe, a čim me Vencel opazi, prekrsti svoje ruke, te poviće: Ta za boga, što ste učinio? Vi ste potukli mlade gnjetele, te mi stade pripoviedati, da su tek lani tri stare ženke nabavili i nasadili, te da jih on čuva kao oko u glavi, samo da se razplode. Ako o tom sazna principal, da će biti krša po nama svima, pak pošto što sam ne samo četiri gajetela ubio, nego jamačno i više nastrielio, da ove gnjeteliče nesmijemo kući nositi, nego da ćemo jih zakopati. Moj kolega ne htjede na taj predlog pristati, nego predloži da jih očupimo, pak š njima na ražanj i to tekar poslije podne, dok se vratimo opet ovamo. Tako je i bilo, ali jagar Vencel ne htjede niti od ove slastne pečenke, jer mu je žao bilo gnjetelića. Uzput kući idući ustrielio je Vencel još četir trčke, da bude broj podpun, kako mu je naloženo bilo O mojoj nezgodi u lovnu šutili smo svi mramorkom.

* * *

Olkad je naš principal kod c. k. dvorskog lovnog nadzorničtva izposlovao, da se hajka na zeceve radi počasti dozvoli, prošlo je više nego deset dana. Bilo nam je dozvoljeno, da možemo ubiti bar 400 zeceva. Uz to nam priobčiše, da je dozvoljeno franceskom princeu Bourdou, stanujućem na svom imanju u Froshdorfu kod Novog-Mjesta (baš na granici našeg lovišta), da može loviti na zeceve. U to doba bilo je kod princa uviek u pohodu stranih princeva, nadvojvoda i d. dostojanstvenika iz Pariza, koje je princ kao svoje goste poveo u lov. U tu svrhu odredili smo hajku, te uzeli 80 hajkača. Pogoni bijahu upriličeni na polju u manjih partija u slici poput kopita, dočim se je streljača sakupilo kakovih 10. Lovci bijahu namješteni u ravnoj prugi i u stanovitom razmaku jedan od drugog. Lovilo se je obično od 10 do 2 ili 3 sata po podne. U tom prvom lovu palo je do 300 zeceva i 160 trčaka. Nakon dovršenog lova dali smo svu poubijanu divljač poredati i to po 20 zeceva u jedan red a isto tako posebice i trčke. Zatim su pris i njegovi gosti pregledali lovinu, dočim je prinčev dvoritelj izabrao zeceva i trčaka onoliko, koliko treba za kuhinju. Ostala divljač odpremljena je istu večer divljačaru u Beč, koji je imao ugovor, da će sve, što se u lovnu ubije, uzeti uz stanovitu cienu. Nakon lova rekao je princ starešinama iz susjednog sela, da počinjeni kvar po poljih prociene i račun polože

Nakon ovog lova lovilo se je opet samo na trčke, dočim smo imali

trčke u mrežu pohvatati i u priredjenu ogradu kod šumske kolibe staviti. Po dovršenom lovnu bacali smo takovu divljač iz grmaka pred lovce u vis, te su oni na nju pucali.

Jednoč bio je lov na trčke odredjen, a imali smo kod kolibe u pričuvi živih trčaka. Jagar Vencličko metnuo je u svoju torbu dvie, a u svaki džep po jednu trčku. Zapitah ga, što će s njimi, na što mi odvratiti, da ćemo danas buširati na trčke i prepelice, pak ćemo sa streljači u jednom redu napred ići, dočim će medju dva lovca stajati 3—4 pogonca. Ako ne budemo skoro na trčke nabasali, onda ćemo izpustiti po jednu trčku iz džepa tako, da to nitko ne opazi, a to s toga, samo da kavalirli imaju na što pucati, jer su oni neuzrpljivi, kad nebi na skoro pucali. Kad je tomu tako, uzmem i ja tri trčke, te stavim dvie u džepove i jednu trčku u torbu, jer više nijesam mogo spraviti. Moram već unapred primjetiti, da mi je principal naložio, da moram u lovnu neprestano uz princa stajati, pak s toga nakanih, da i ja sledim majstorluk jagara Venclička. Tako bi. Prvu trčku izpustio sam iz torbe, da me nije nitko opazio, te ju je princ i ubio. Čim smo dalje napred pošli, nijesmo ni na trčke odmah nabasali. Htjedoh dakle da jednu iz džepa izpustum, ali šmuk iz mog džepa prije, nego što ju htjedoh izpustiti, te stane drečati i leputati krilima, a ja opazih, nebuduć od princa na dva hvata udaljen, da je trčka iz mog džepa izletila. Tu trčku je doduše princ ustrielio, te me je smijuć se zapitao, da li imam još koju trčku u džepu. Što sam znao na to reći, kad mi se je moj majstorluk izjalovio. Ja mašiv u džep, te izpustum u vis još jednu trčku, na koju je princ pucao i sretno ju ubi. Dakako da je bilo dosta smieha medju kavalirli, kad im je princ pripoviedao, što se je dogodilo. Dapače jedan pristupi k meni, te mi stao po torbi pretraživati, nebi li još koja trčka bila i za njega. Vencličko se je namrgodio, pak se češao iza dugačkih ušesa, kao da mu je iza uha kakova konjska muha zašla. Sreća naša, da u tom lovnu nije bio i naš principal, jer je kod kuće ležao, pošto ga je konj u nogu udario.

* * *

Od mjeseca rujna ne bijaše više mira s lovom. Prince Bordou bio je osobiti ljubitelj lova i izvrstan streljač, pa nije mario, da se lov svaki drugi dan obdržava. Kavalirli dolazili su k njemu svaki bogoviti dan upravo onako, kao i kuriri iz Pariza. U ono doba bio je naime princ izvikana za kralja franceskoga. Prince je htjeo svojim visokim gostom pribaviti kakovu zabavu, a ništa laglie od toga, jer smo mogli po miloj voljici loviti u blizini, na što smo htjeli. Srna je bilo doduše u lovištu malo, a prekobrojne srnjake postrieljali smo mi sami u zasjedi. Gnjetela smo jedva namakli, te je samo zeceva i trčaka tušto bilo, pa smo samo na ovu divljač loviti mogli.

Kad smo jednoč lovili i po šumi i po šipracih ševrndali, dodje red i na one lisice, koje su bile odhranjene u komori. U tu svrhu dao je jagar Vencel prirediti za svaku liscu škrinju. Upravo na dan lova zatvorili smo svaku liscu u svoju škrinju, te ih odvezosmo u šumu, gdje se je lovilo. Hajkači za-

kružiše dobar komad polja i jedan veliki komad šipraka, koji je pogonu namjenjen bio, ter odabran, da se lisice izpuste. Ja sam dobio jednu škrinju sa lijom, a isto tako i moj kolega, te i pomoćni jagar. Postavili smo svaki svoju škrinju u razmaku jedan od drugog na sto koračaja, dočim je jagar Vencel vodio hajkače onako, kako će goniti, a ja sam imao zadaću, da streljače na poznata mi mjesta postavim. Prigodom postavljanja streljača upozorio sam svakoga, da ima u tom pogonu lisica. Svaki streljač imao je i svoga biksen-španera, dočim su sa princom uviek išla njegova dva podvornika, koji su puške nabijali, patronе u pripravi držali i zajiru u sanducih na lovište donašali.

Kad je imala hajka započeti, dužnost je bila Vencelova, da opali pušku u znak. Ja sam rekao princu, da će u ovom pogonu biti i lisica. Na to udaljih se od njega u svrhu, da krilo hajkača suzbijem, da ne idu prebrzo naprije, te se tako proturah kroz šiprak do škrinje, da lisicu izpustim. To mjesto bilo je od princa udaljeno do 80 koračaja. Čim sam došao do škrinje, stadoh vikati: evo lisice, evo lisice, samo da upozorim lovce. Kad sam se dobrano navikao, otvorim vratašca od škrinje, da lisica izkoči van; nu lisica ne htjede van, te ju htjedoh izvući, ali gle belaja: ona izkesila na mene svoje zube, prieteći se, da me ugrize. Pokušao sam na sve načine, da ju iztjeram van, ali ona ni da makne, nego razširila sve četir noge u škrinji. Domislih se, da treba škrinju dignuti, pak ju iztresti. Ali škrinja bijaše težka i nespretna, pa čim sam se počeo napinjati, iznenadi me princ iza mojih ledja. Zapita me, gdje su lisice, a opaziv škrinju, zapita me, što je u njoj. Rekoh mu, da imam lisicu, na što se je on nasmijao. Rekoh mu napokon, da nakanih lisicu izpustiti iz škrinje, ali neće da ide van, te mu stadoh pripoviedati, kako se je lisica na mene nakesila, kad sam škrinjom tresao. Na to mi princ reče, da kušam opet tresti sa škrinjom, a kad izpadne lisica, da će on biti pripravan, da na nju puca. Ja sam zaista tako učinio, a lisica izпадne iz škrinje upravo pred moje noge, te gle čuda: lisica osta pred mojimi nogami sjedečke kao kakav kerov.

Nepreosta mi drugo, nego da lisicu bacim nogom, što i učinih tako snažno, da je lisica kao kakova lopta na dva hvata daleko odfrknula, dočim je princ u tom trenutku opalio pušku i lisicu ubio. Ja sam odmah ostalim kavalirom razglasio, da je lisica pala od prinčeve puške.

Kad se je taj pogon dovršio, u kojem je palo do 80 zeceva i 40 trčaka i ona lisica, čestitaše princu dotični kavaliri na vanrednoj sreći, što je lisicu ubio, jer je ovdje riedkost ubiti lisicu u hajki. Ja sam se bojao, da će me izsmjehavati, ako bude princ pripoviedao, što sam učinio, nu on je o tom dogodjaju mramorkome šutio. Pitao sam svoga kolegu, na koji je način on svoju lisicu iz škrinje izpustio, a on mi stade pripoviedati, da je prije, nego što je hajka počela, htjeo u škrinju zaviriti, da vidi, što lisica radi, pak otvoriv previsoko vratašca, pobježe mu lisica. Nju da je po šipraku vijao, ali nezna, kuda se je sakrila. Pomoćni jagar primjetio, da je lisicu iz škrinje izvukao, jer nije htjela dobrovoljno izaći i protjerao ju od sebe prema streljačima, koji su na nju pucali, ali ju ubili nijesu.

Osim lova, koji se je skoro svakog tjedna obdržavao, imali smo i tu zadaču, da svaki dan zorom pregledamo lovište, da nitko puškom ne lovi ili zamke ne namješta, jer se je to činilo. Morali smo paziti, da nitko u zasjedi na srnjake ne čeka, kad oni u večer na šumske livade izlaze. Tom prigodom nam je Vencel pokazivao, kakav je vjetar za zasjedu dobar, a kakav je ne povoljan i kako ga divljač osjeća, te od njega bježi kao pomamna.

Mi smo se osvijedočili, da se i u lovnu zeceve u zasjedi mora paziti na dobar vjetar.

Osim toga bila je naša zadača, da u jeseni kod proleta šljunka buširamo sa prepeličarom, mreže oko šumice razapinjati i u jutre rano pregledati, da li se je što pohvatalo. U proljeće morali smo šljuke iz zasjeđe s večera čekati, te mreže opet razapinjati. Bio je običaj, da je onaj, tko je do velikog petka ubio šljuku, od gospoje principala dobio na uskrs haringu sa crvenom vrpcem nakićenu na tanjuru. U jesensko doba imali smo često u kolibi sove buljače zasjeti i ubijati grabežljive ptice, koje su na sovu jurišale, a takove kolibe imali smo tri oko šume priredite. Osim toga hvatali smo i u koš na goluba grabežljive ptice. Kad je snieg zapao, hvatali smo bravenjake i drozdove u zamke sa mekom t. j. sa plodom od jarebika, a taj trud izplatio se je više puta vrlo dobro.

Bilo je početkom mjeseca studenoga, kad nas dvojicu poslao principal njekomu nadšumaru i c. kr. dvorskog lovca u predjel štajerskog Sniežnika, da vidimo kako se na divokoze lovi, a baš toga nadšumara sin bijaše s nama na naucih u Mariabrunu, pak smo i mi kao dobri znanci njemu dobro došli. Zorom oko četiri sata krenusmo od kuće nas šest lovaca i toliko pogonića sa kopovi, a moradosmo se do tri sata pješke uz planinsko brdo penjati, dok smo dospjeli do mjesta, gdje će nas na busije postaviti. Mene postaviše, kako mi rekoše, na najbolje mjesto, jer po njihovom mnienju moraju divokoze na mene udariti, čim se koja krene,

Moja zasjeđa bijaše na jednoj uzvišenoj pečini, gdje sam se dobro mogao sakriti i na daleko viditi. Niže mene bijaše mala poljana, a okolo nje koje kud porasla kosodrvina. Posvud zaprašio je ponješto snieg. Pogonići sa kopovi, koji su se sa pol puta s nami razstali, znali su dobro, gdje će lovci zasjeti. Nebilo dugo, a pogonići izpustiše kopove i podigoše silnu halabuku. Na zasjeđi čekajući, moglo je biti 9 sati, opazio sam iz daleka bježati cieli čopor koza prama meni. Pripravih pušku i čim dodjoše koze blizu mene, pade mi na um, da li nijesu to domaće koze, ali ipak ne htjedoh vjerovati, da bi jih toliko u čoporu bilo, a bilo ih je preko osam. Kad su koze preko male poljane projurile, nijesam jih mogao razpoznati, te sam samo vidio, kad sam za njima gledao, da su crveno-smedjaste boje. S toga ne htjedoh pucati, jer sam se bojao, da bi mogao ubiti domaću kozu, pa onda gle belaja, ako bi morao kozu platići i kojekakve rugalice čuti.

Tekar onda, kad su kopovi pokraj mene prebrusili, uvidio sam, da to nijesu bile pitome koze, nego prave pravcate divokoze. Nijesam bo znao, niti

su me na to upozorili, da se i divokoze druže u čoporih. Naš kolega nadšumarov sin ubio je jednu divokozu od onih, koje su mimo mene protrčale. Kad smo se sakupili, pitahu me sa svih strana, zašto nijesam pucao, kad su divokoze mimo mene prošle. Ja sam se izpričavao, da sam glas kopova čuo s druge strane goniti, pak sam se onamo okrenuo, odkuda sam mislio, da će divokoze udariti, a one su valjda u onaj čas iza mojih ledja projurile. Meni se je samom koža ježila od ljutosti, što sam mogao lasno iz svake cieve po jednu divokozu srušiti, jer su defilirale pokraj mene na 30 do 40 koračaja. Treći dan vratismo se kući, da raportiramo principalu o lovу i o uspjehu istoga, ali ja ne htjedoh kazati, što sam ja u tom lovу doživio.

* * *

Čim je počeo snieg po poljih prašiti, počeli smo i mi po šumi hajkom loviti, jer su se zecevi povukli u šumu. Bilo je lasno i sa malim brojem pogonica loviti, jer je šuma bila prosjeci prosječena, te tako u naravne pogone razdieljena. Stoga su kavaliri mogli samo na prosjecih stajati i pucati. Jednoč u hajki stajah do princa. Tekar počeše hajkači vikati, ukaza se teta lija, šuljajuć gustarom po šumi. Princ ju opazi i ubije, te kamerdiner odtrča po nju, donese ju i baci na prosjek iza naših ledja, gdje smo stajali. Princ je bio veseo, što je ubio lisicu liepom dlakom, te mi reče, da će ju dati nadjeti. Ja sam se obazreo po koji put na lisicu, te opazih, da ona s očima na mene miže, pak sum ju htio po glavi udariti. To ne htjedoh ipak učiniti, da joj glavu ne razlupam, pošto će ju princ dati nadjeti. Nu nebilo ni tri časa, kad al eto zeca, kako brza uprav na princa. On opali, a zec se prikopltnuo. U taj tren skoči i lisica i uteče u guštaru, da od nas nitko nije za njom pucati mnogo, a to je i princ opazio. Pobrzah ja i kamerdiner za njom, ali ne ima lisice, te ne ima. Hajkači su se odmah zaputili, da ju iztjeraju iz krovišta, ali sve bijaše bez uspieha.

U lovу nije kavalire ni najmanje smetalo, ako je snieg ili kiša padala, a ako je bilo močvarno i po polju se buširalo, onda su streljači jahali na malih konjih. Ali smo bili više put do kože mokri, te nam je jagar Vencel savjetovao, da podnipošto nedamo osjetiti, da smo zlovoljni, nego da budemo uviek hitri, kao vjeverice. Primjetio je još, da će nas princ liepo nagraditi. Tako je i bilo, jer kad god smo pokisli u lovу, dao je njegov kamerdiner nam četvorici po 10—15 fr. na čašu vina, da se okriepimo.

U mjesecu prosincu bijaše nam zadaća nakon friškog sniega, da se rano u šumu zaputimo, te da ju obidjemo i da pobrojimo, koliko je zeceva u šumu unišlo, a koliko opet iz šume u polje izašlo. Ovo se je moralо više put obaviti nakon prvića (novog sniega) i to sve dotle, dok nijesmo prilično razmjerje pronašli, koliko imamo zeceva i koliko će u pričuvu u lovištu za razplod ostati, a koliki se višak mora postreljati. Kad je snieg zapao, ograničen je bio lov samo na šumu. Lovilo se je svaki tiedan po jedanput i to sve do pred badnjak. Taj dan bio je obično zadnji za lovnu saisonu.

Na taj zadnji dan zaključio je lov sam princ Bordou sa svojom svitom.

Na badnji dan donio je prinčev podvornik četiri zapečaćena pisma, koja su nosila naš naslov, a u njima je bila nagrada u novcu, te nas je tako za naš trud obilno nagradjivao. I našemu jagaru Venclički skakalo je srce od radoći poput kakovog jarca, kad vidi brst.

* * *

Ja i moj kolega bili smo obterećeni ne samo čuvanjem divljači u lovištu, nego smo imali i šumske poslove u šumi obavljati i to ponajviše u susjednoj šumariji, koja je glede gospodarenja pod ured našega principala spadala. Morali smo osim toga obavljati procjenu, te doznaku stabala, a preko zime više put radnike nadgledati i od istih drva po sortimentu preuzimati, te o tom račune voditi.

Naša služba bila je tegotna, jer smo dan na dan u jutro morali ići u lovište, o podne kući doći, a po podne opet sve nadgledati. Samo na prvi dan uskrsa prije podne bili smo prosti od službe inače nikada, pa ma padala kiša ili snieg, jer se zato ni marilo nije. Vjerna pratilica bila je puška i torba na ledji, a borami nije se zaboravilo ni na lulu. Zima nam je dosta dodijala, jer smo morali često i to zorom na lisice u zasjedu ići, koje su se, ako jih i nije bilo u lovištu, doselile iz brdskih šuma, pak se namećile na zeceve i trčke. Tako pridošlice ubili smo na zasjedi mnogo, a osim toga postavljali smo i zamke na vidre, tvoriće, lasice, a hvatali smo zvjerad i sa lovnimi sandučići, te ubijali iz zasjede pokraj vode, na koju je zvjerad dolazila na polje.

Čim je proljeće ogranilo imali smo pune šake posla sa sijanjem crnog bora i to samo ja i moj kolega. Sadilo se je s motikom u hrpicu. Svaki je dobio po jednu veliku vreću borovog sjemena. Da se brže riešimo tog posla, a da nam sjetva bude ipak uspješna, metali smo u hrpicu i po punu šaku sjemena. Tlo je bilo pjeskovito. Oko mjeseca svibnja iznikle su biljke kao četke na gusto, jer je sjeme bilo friško, pošto smo ga sami iztrebljivali. Ja sam se pohvalio principalu, kako naša kultura liepo napreduje, samo što je nješto pregrusta, te ga umolih, da vidi, na što je on posmehom i privolio.

To je čuo i naš jagar Vencličko, te primjetio, da se samo strpim, jer čim dodje mjesec srpanj, da će već vidići, da će stajati dvie tri biljke ondje, gdje jih po mome kazivanju ima na hrpi koja stotina. Tako je i bilo, jer je do jeseni ostalo na jednoj hrpici po jedna ili dvie biljke, dočim na mnogih hrpicama nije bilo baš ništa, pošto su se osušile. Principal je već unapred dobro znao, šta će biti, pa nam je zato i rekao, da ne štedimo sa sjemenom.

Čim je šuma prolistala i priroda oživila, bio nam je prvi posao, da sa jagarom Venclom one pse prepeličare, koji su u sobi dresirani, dresiramo i u polju, a često moradasmo otici na zasjedu i u jejini kolibu, da tamo ubijamo grabežljive ptice grabilice. Jednog dana u proljeće zasjeo sam ja i moj kolega u jejinoj kolibi, da ptice streljamo. Jagar Vencel preporučio nam, da dobro pazimo na sovu jejiniu, da ju nebi orleš uhvatio, pošto je orleš moći svaki dan vidjeti, gdje okružuje u

u oblaci nad lovištem. Mi smo njegov savjet uzeli na laku ruku, jer što je Vencelčko rekao, zaista se i dogodilo.

A to je bilo tako. Ja i mog kolega sjedeći u kolibi, zabrbljali se, a orleš doletio iza naše kolibe kô munja, da ga nijesmo ni opaziti mogli, i pade na sovu. U taj tren opalismo svaki pušku na orleša, ali mjesto orleša ubili smo sovu jejinu. Doduše dobio je i orleš svoj dio od sačme, jer je težko odlepuašao. Kad se je jagar Vencel povratio, imao je na svoju žalost šta da vidi. Kad je opazio mrtyvu sovu, počeo je bugariti kao nad mrtvim čeljadetom. Bojao se je, što će reći principal, kad to čuje, jer je sovu kupio za 15 for. pak će svu krivnju na njega svaliti, zašto nas je same pustio u kolibu. Ja sam uzeo sovu u šumsku kolibu gdje sam ju nadjeo, kako treba, da se može još upotriebiti za lov na grabežljive ptice i onda smo donieli sovu principalu, te mu izpoviedili, što se je dogodilo.

Posve je pojmljivo, da se je principalov brk nakonstruišio kao brk kakovog katane, kad se namrgodi.

Ali nijesmo se mi bavili samo lovom, nego i čitanjem stručnih knjiga, a principal nam je živo preporučao, da čitamo i Hartigovu knjigu „das Lehrbuch für Jäger“, jer da onda nećemo takovu ludoriju počiniti u jejinoj kolibi.

Da nebudem čitateljem s daljim opisivanjem dosadan, primjetit ću još, da smo u drugoj godini mjeseca listopada morali položiti lovački pismeni izpit i to u Beču kod c. i k. dvorskog lovne nadzorništva. Pismena pitanja bila su: 1. Što vam je poznato iz prirodopisa o lisici. 2. Kako se ima postupati, kad kanimo u jednom lovištu, gdje još neima trčaka (jarebica), da jih zapatimo? 3. Kako ćemo srne razploditi u jednom predjelu gdje ih nije bilo? Drugi dan imali smo kod njekog c. k. dvorskog loveca u reviru ustmeni izpit položiti, a pitao nas je o lovnih spravah, o lovačkom nazivlju i t. d.

Poslije položenog izpita vodio nas je principal u Laxenburg c. k. dvorskem lovecu i šumarniku, te nas je ovaj osposobio za lovece (Wehrhaft gemacht.) uz kojekakovu ceremoniju u prisutnosti još dvaju c. k. dvorskih lovaca, i napokon udario jataganom po ledji, te nam uručio lovne dekrete.

U Laxenburgu u gostioni platio je naš principal objed za nas i za više gosti, te smo baš po lovački sproveli taj dan u radosti i veselju.

Ovako sam ja svršio svoju lovačku praksu, pa mi nije žao, ma da sam u toj praksi i po koju ludoriju doživio.

Podkornjaci (Scolytidae).

Sastavio Bogomir Karakaš.

(Nastavak)*.

o) Vrst: Hypoborus Erich.

Zezak ticala sa 5 članaka, koji su izmjenično sad širji sad užji, sa isto,

* Budući g. pisac članka pod nadpisom „Podkornjaci“ (Scolytidae) nije uredničtvu predao rukopis, ne može se zato u tečaju XVII. „Šum. lista“ očešan i svedetak istoga članka u ovom broju „Šum. lista“ prioběžiti. Uredničtvvo.

tako dugom kijačicom. Oči spreda sa cielim rubom. Cievanica završuje sa kukom. Treći stopalni dio najdulji.

1. *H. ficus* Er.

Dolazi u južnih zemljah na smokvi.

p) Vrst: *Cryphalus* Erich.

Ticala sa 4-članim zežkom i sa okruglo-jajolikom kijačicom. Nadvratnjak visoko izbočen. Pokrilje ljušturasto dlakavo. Cievanica izvana nazubana. Treći stopalni dio jednak ostalim.

Legući prohodi obično su prostrane kotionice, u kojih ženka kupčasto jača nese.

1. *Cr. piceae* Ratz.

Odugo-ovalan, crno-smedj, nejednako dlakov sa žuto-smedjimi ticali i nogami. Nadvratnjak mnogo širji (skoro 2 put) nego dug, spreda užji. Pokrilje obično svjetlij boje, ljušturastimi dlačicama i sa redovima prilično dugih čuperaka posuto.

Duljina: 1·5—2 mm.

Dolazi jedino na *Abies pectinata*. Nördlinger ga je našao i na korjenu od smreke, nu biti će to samo slučajno, jer vrst *Cryphalus* u obće na korjenu ne leže. Voli tanju koru, pa zato i napada ponajprije grane i vršak starijeg drveća ili kolosiek. Napadnuto stablo poznati je po požutjelih četinjača i gornjih dijelova, inače se vrlo slabo opaža. Eichhoff nalazio ga je i u doljnih debelokorih dijelova stabla, ali je od ovuda kukac obično brzo se preselio poradi velike množine smole.

Prohodi dolaze u kambiumu. Legući prohod predstavlja nam prostranu kotionicu. U nju leže ženka kupčasto jaja, iz kojih se izvale ličinke, koje verugasto dalje toče i završuju ovalnom kolievkom u bjeliki drveta. Kad debljeg drveta idu ovi prohodi ličinka na sve strane, dočim idu kod tanjeg usporedno duljinom drveta.

Izletne rupice nisu veće, nego ubodi malo deblje igle. *C. piceae* prezimi kao razvijen kukac, rijedko kada kao ličinka ili kukuljica. Leti rano već u ožujku ili travnju. Prva generacija razvijena je već koncem svibnja ili početkom lipnja, dočim je druga obično već koncem rujna posve razvijena. Eichhoff misli, da je vjerojatno, da ove njekoje familije i treću generaciju imaju, pa da onda kukci te treće generacije čekaju proljeća.

U Ugarskoj i Lotrinžkoj načinio je taj podkornjak u 70 godina priličnu štetu. Je li rado dolazi i na posjećena stabla, moralo bi se još potanje iztražiti.

Pravovremene i pazljive poredbe najbolje su sredstvo protiv ovomu podkornjaku.

2. *Cr. abietis* Ratz.

Odig, smedje-crne i mrke boje sa smedje-žutimi ticali i nogami. Nadvratnjak za polovicu širji, nego dug. Pokrilje valjkasto i nešto širje, nego li nadvratnjak, te dva put tako dug, kako široko.

Duljina: 1·7—2 mm.

Dolazi obično na smreki, nu kad kad i na jeli. Inače živi kao prijašnji, samo što, kako Ratzeburg navadja, i 2—6 godišnje omorikove biljke oštećuje. Prohodi su mu posvema slični prohodom prijašnjeg. Generacija mu je dvostruka.

3. Cr. *asperatus* Ratz.

Dolazi na smreki, a sličan je prijašnjemu u svemu.

4. Cr. *tiliae* Panz.

Oduž, smeđe-crne boje sa crvenkasto-smeđimi ticali i nogami. Nadvratnjak širji, nego dug sa pjegom sličnom trokutu.

Duljina: 1·3—2 mm.

Dolazi redovito samo na lipi, nu nadjen je i na grabu (Doebner). Njegovi leguci prohodi obično su jedno ili dvokraki popriječni prohodi. Napada najviše tanje dielove stabla, i to onih, koja su već bolježljiva, pa zato niti nije osobito štetan. Generacija mu je dvostruka.

5. Cr. *fagi* Fabr.

Duga tiela, crne boje sa žutimi ticali i nogami. Nadvratnjak malen, dočim mu je pokrilje $2\frac{1}{2}$ puta dulje, nego li nadvratnjak.

Duljina: 1·2—2 mm.

Dolazi na bukvi. Leguci mu se prohod razširio u kotionicu, iz koje prohodi ličinka zvezdoliko na sve strane idu. Generacija mu je dvostruka. Dolazi na tankih dielovih stabla, a u obće je malo štetan.

r) Vrst: *Glyptoderus* Eichh.

Ovamo spadaju tri suvrsti i to:

1. G. *granulatus* Ratz. na topoli;
2. G. *binodus* Ratz. na trepetljiki;
3. G. *Alni* Lindem. na jalši.

U obće prilično slabo poznati i malo štetljivi podkornjaci.

s. Vrst: *Stephanoderes*. Eichh, sa St. *setosus* i St. *armodinus* i St. Ehlersi.

t) *Pityophthorus* Eichhoff.

Ticala sa 5-članim zezkom i ovalnom kijačicom. Predprsjje sa nastavkom. Cjevanice uzke sa kratkim zubom na kraju, izvanjski rub istih na riedko nazuban. Tri prva člana stopala jednak velika. Tielo im je oblo. Pokrilje piknasto prugasto, ali bez piknja izmedju ovih pruga.

Podkornjaci ove vrsti imadu kao i oni vrsti *Cryphalus* jasno razdielenu kijačicu, u ostalom se već približuju vrsti *Tomicus*. Žive skoro izključivo samo na crnogorici. Prohodi su im zvezdoliki.

1. P. Lichtensteini Ratz.

Crne ili crno-smedje svjetle boje sa smedje žutimi ticali i nogami. Nadvratnjak dug kao i širok, spreda mnogo užji. Pokrilje valjkasto, prugasto-piknasto.

Duljina: 1·5—1·7 mm.

Dolazi ponajpache u borovih šumah (*Pinus sylvestris, strobus i pinaster*). Prohodi su mu veoma nalični onim Tom. bideusa, jedino su ovoga t. j. lichtensteini više u drvo utisnuti i u obće nešto užji. Napada samo tanke dielove stabla.

2. P. ranuslorum Perris.

Crno svjetle boje, slabo dlakov sa žutimi ticali i nogami. Sličan prijašnjemu.

Dug 1·5 mm.

Dolazi u obumrlih izbojeih *P. maritima*.

3. P. glabratus Eichh.

Oduž, crn, sa žutimi ticali i nogami.

Duljina: 1·8—2mm.

Sličan *P. Lishtensteini* samo uvjek nešto veći i tanjim i piknastim prugami na pokrilju. Dolazi na lorovom kiću. Zajedno sa prijašnjimi od male važnosti.

4. P. micrographus Gyll.

Otegnuta valjkasta tjela, crno smedje boje sa smedje-žutkastimi ticali i nogami. Nadvratnjak dulji, nego širok.

Duljina: 1·3 mm.

Najradje dolazi na smreki, nu nadjen je i više puta i na jeli. pa i na boru (*P. sylvestris i strobus*).

Toči u liku i bjeliki pa pravi liepe zvjezdolike prohode. Iz kotionice izlaze 3—4 leguća prohoda, iz kojih se opet na sve strane verudaju prohodi ličinka. Osobito voli već na pola izumrlo drvo. Kao zatorno sredstvo mogu se uzeti svežnji kolja i kića, koji se u zemlju utaknu.

5. P. macrographus Schr.

Oduž, valjkast, svjetle, crno-smedje boje sa crvenkasto-smedjimi ticali i nogami. Nadvratnjak dug, kao i širok.

Duljina: 2 mm.

Sličan *P. Lichtensteini*, dolazi na smreki.

s. Vrst: *Taphrorychus* Eich.

Zezak ticala 5 član, kraći od kijačice, koja je okrugla.

Ovamo spadaju dva podkornjaka i to:

1. T. bicolor Hrbst.

Dolazi u zvjezdolikih prohodih na bukvi, a nadjen je već i na grabru, a i na orahovom drvetu.

2. T. Bulmerinc qui Kol.

Posvema naličan prijašnjemu Dolazi na hrastu i bukvi.

s) Vrst: Thamnurgus Eich.

Ticala duga sa 5 članim rezkom, koji je poput niti tanak.

Ovamo spadaju 4 podkornjaka od vrlo slabe važnosti.

u) Vrst: Hylocleptes Fer.

Ovamo spada H. bispinus, koji dolazi na pavitu bielom (Clematis vitalba).

(Nastavit će se.)

Riešavanje priepora urbarskog prava ovlaštenosti na šumske užitke.

U zadnje vrieme izazvalo je ovo pitanje kako u pravničkih, tako i šumarskih krugovih neke oprieke, uslied kojih se mnjenja razilaze, a nitko neće da ih razpravlja. To me je ponukalo, da i ja iznesem u javnost njeke zamrštene sporove glede prava ovlaštenosti na šumske užitke, e da bar time izazovem urbarske kapacitete, koji bi imali njeke sporove o urb. ovlaštenosti prije preustrojstva šumarske uprave na čistac izvesti.

Naredbom vis. kr. zemalj. vlade od 19. svibnja 1885. broj 9652 pozvane su bile bivše kr. podžupanije, da imaju u što kraćem roku sastaviti temeljne knjige* za sve područne urb. obćine na temelju segregacionalnih osuda.

Kad sam g. 1891. nastupio mjesto kot. šumara u ovom kotaru, našao sam dovoljan, ali ne podpun broj tih temeljnih knjiga, i to u prvobitnom stanju, naime bez provedenih promjena još od god. 1885.

Dok su godine 1885. obstojale mnoge zadruge i zajednice, bijahu iste uvrštene u „temeljne knjige“ ili kao zadruga, ili je uvršten bio glavar zadruge. U ovih zadnjih osam godina porazdieljene su skoro sve zadruge i zajednice u ovom kotaru, a osim toga nastale su razne promjene u vlastnosti urb. posjeda uslied dobrovoljnih kupo-prodaja, sudbenih prodaja, uslied smrti, i t. d., te se je pokazala potreba izpravka starih temelj. knjiga i sastavka novih.

Tako je i bilo.

* Popis urb. ovlaštenika prema razinjeru selištnog posjeda, po kojem razmjeru uživaju šumske užitke.

Dne 3. rujna g. 1891. pod brojem 7399. izdala je kr. županijska oblast u Varaždinu naputak, koji se osniva na naredbi zemaljske vlade od 19. srpnja 1886. broj 35.973, kojom je ustanovljeno, da je urbansko pravo ovlaštenosti na šumske užitke ne razdruživo vezano s posjedom nekretnine ili bolje uz kuću i kućište.

Radi lagljega razjašnjenja ovoga predmeta navesti ću pojedine točke predspomenutoga naputka, prema kojemu su podružni kot. šumari imali preduzeti izpravak starih temelj. knjiga i sastavak novih za iduće desetgodište.

Taj naputak glasi doslovce ovako:

Oslonom na naredbu visoke kr. zemalj. vlade od 17. srpnja 1886. broj 35.973, kojom je načelno izrečeno, da je pravo ovlaštenosti u zajedničkih šumah nerazdruživo vezano o posjed nekretnine i to zato, jer je odnosno pravo prije segregacije bilo vezano o urbarsko selište, segregacijom je pako nastalo samo gospodarstveno razdieljenje, nimalo pako kvalitativna promjena prava, određuje se:

a) Odieljenici iz razdieljene i diobnim listom raspisane zadruge imadu se u temeljnu knjigu unjeti s razmjerom dosudjenih im djelova, pak uživaju prema tomu razmjeru i sve pogodnosti od šumske užitaka i nose po tom razmjeru sve terete za šumski porez, upravu, i t. d.

b) Potajno odieljeni, ter oblastno ne raspisani ovlaštenici, koji se diobnim listom izkazati ne mogu, imadu se unjeti u temelj. knjigu kao zadruga, ter u zajedničkom razmjeru uživati šumske proizvode, pak se daljom razdiobom kao zadruzi doznačenog proizvoda ne ima kot. šumar baviti.

c) Urb. pravo ovlaštenosti na šumske užitke ne može se posebnim ugovorom bez prodanog posjeda, a naročito kuće i kućišta prodati, niti na drugoga prenesti, pak se svakoj stranci, koja bi se takovim ugovorom izkazala, imade unos u temelj. knjigu uzkratiti, a u istu upisati kao ovlaštenik onaj, tko je vlastnik, odnosno posjednik kuće i kućišta.

d) Za slučaj onaj, da je неки ovlaštenik prodao sav svoj posjed ili samo jedan dio istoga, ter si je pridržao samo kuću i kućište, a u kupo-prodajnom ugovoru nije izrično naznačeno, da je prodao podjedno s tim dielom posjeda i alikvotni dio svoje ovlaštenosti, to ostane cie lo urb. pravo na kućištu, ter se imade upisati na dotičnog vlastnika kućišta, dočim se vlastnik ostalog posjeda ili samo jednog diela istoga (livade, vinograda) svojim zahtjevom za unos među ovlaštenike odputiti imata.

e) Za slučaj onaj, da je tko god prodao samo svoju kuću i kućište, a pridržao si je ostali svoj posjed, to se imade urb. pravo ovlaštenosti napisati na kupca, odnosno sadanjega vlastnika kuće i kućišta, sve da u ugovoru o tome i nije ništa spomenuto; a ako je odredjeno pako tom prigodom u ugovoru inače, to valja upis obaviti prema ustanovam dotičnog ugovora obaviti i t. d.

Navedeni provedbeni naputak naredbe od god. 1886. nije ipak podpun, jer mu još manjkaju razni slučajevi, kako sam se prigodom popravka temelj. knjiga osvjedočio. Jedan slučaj bio bi ovaj:

Kr. kot. sud u M. prodao je urb. ovlašteniku B-u, koji je ovlašten na šumske užitke sa $\frac{4}{8}$ selišta, kuću i kućište putem javne dražbe, koju je došao n. pr. doseljeni trgovac D. Trgovac D. izkaže se pred šumarom sudbenom izpravom, kojom je kuća i kućište uslied odluke kot. suda na njega gruntovno prenešena, te moli da ga se na temelju naredbe od g. 1886. uvrsti u temelj. knjigu kao urb. ovlaštenika sa $\frac{4}{8}$, jer da je sa kućom i kućištem pravo ovlaštenosti ne razdruživo vezano, dočim ubogom ovlašteniku B-u, premda su mu ostale sve druge nepokretnosti kao: oranice, livade, vinograd i t. d. ne ostaje nikakovo pravo ovlaštenosti, te se kao ovlaštenik iz temelj. knjige mora ipak izbirati.

Da je ovo velika nepravda, bez dvojbe će mi svatko priznati, ali se je ipak tako prakticirati moralno.

Ovdje mi je još primjetiti, da kot. sud, prodavajući putem javne dražbe urb. ovlašteniku samo kuću i kućište ili sav negibivi imetak, ne prodaje tim imetkom spojeno pravo urb. ovlaštenosti, što se kod dražbovanje osobito naglasi, a to s razloga, što pravo nije gruntovno uknjiženo, ter ostaje i nadalje ovlašteniku bez imetka.

Sad istom nastaju parnice. Posjednik kuće i kućišta ili celog sudbeno prodanog zahtjeva uvrštenje u temelj. knjigu, a ovlaštenik bez posjeda opet traži, da se njegovo pravo ostavi ne taknuto.

Ovakovih slučajeva ima u ovom kotaru mnogo, a riešavali su se svi po provedbenom naputku županije u prvoj molbi kod kot. oblasti, a u drugoj molbi kod upravnog županij. odbora. Njekoliko nezadovoljnika sa prvom molbenom odlukom uložiše utok na visoku kr. zem. vladu, koja je, kako je već to priobćeno u „Šum. listu“, izdala riešenje: „da kot. oblasti kod riešavanja pripore prava ovlaštenosti na šum. užitke imadu po analogiji §. 61. ces. patenta od 2. ožujka 1853. prije svega između parbečih se stranaka pokušati nagodu, držeći se pri tom načela, zastupanog u naredbi od 17. srpnja 1886. br. 35.973., i tek ako nebi nagoda za rukom pošla, da imadu parbeče se stranke odputiti na redoviti put pravde, štiteći privremeno posjednika toga prava“.

Koji redoviti put pravde se tu razumjeva, to nam razjasnuje §. 39. ces. patenta od 2. ožujka 1853. a razumjeva se urbarski put pravde, na koji se i napućivati imadu parnice urbarske tekuće i konačno valjano još ne riešene.“

Sad se pita, u kojem je slučaju urb. sud nadležan suditi, dali onda, kada je samo pravo priporno t. j. ako je priporno, da li je u obće sa staničitim posjedom skopčano pravo ovlaštenosti na šumu ili ne; dalje u drugom slučaju, ako je ne priporno, da dotično pravo obstoji, a samo je priporno tomu, da li ga je ovlašten izvršivati posjednik kuće i kućišta ili onaj u razmjeru, koji je od tog posjeda njeki dio kupio?

Moje ne mjerodavno mnenje bilo bi, da o prvom slučaju ne može biti govora t. j. ne može se protegnuti na moj navedeni primjer, gdje je sud dražbom prodao posjed, jer je urb. sud taj pripor riešio konačno i valjano osudom

još g. 1868, nego se radi o tom, tko je nadležan riešavati naknadno nastavše priopore o razmjerju prava ovlaštenosti, porodivše se usled kupo-prodaja, dioča i t. d. Riešavanje ovih priopora spada dakle u nadležnost prve molbe, dakle u djelokrug političkih oblasti, a u drugoj molbi pred upravne županijske odbore, kako to i §. 30. zakona od 5. veljače 1886. o upravnih odborih propisuje, dakle podnipošto pred sudove.

Još jedan interesantniji slučaj.

Ja N. N. kao posjednik urb. prava ovlaštenosti na šumske užitke urb. obcine S. na $\frac{4}{8}$ selištnog posjeda ovime prodajem M. P-u $\frac{2}{8}$ samo prava ovlaštenosti za svotu od 40. for., te ga ovlašćujem, da na te $\frac{2}{8}$ pripadajuće drvo iz obč. šume uživa za sebe i svoje naslijednike.

Da i ovakovih slučajeva ima takodjer mnogo, o tom sam se osvijedočio, jer su stranke zahtjevale na temelju istih uvrštenje u temelj. knjigu, ali su odbijene bile, pošto je kupo-prodaja u protuslovju naredbe od god. 1886. toč. I. koja glasi: „Prema tomu može se upitno pravo prodati i kupiti samo skupas odnosnim posjedom, nipošto samo za sebe.“ To je posve naravno, jer to pravo nije osobno pravo ovlaštenika, da on s njime može po volji razpolagati, dotično prodati ga, nego je pravo služnosti, koje je skopčano sa posjedom zemljišta, od kojega se ne može razlučiti, niti prenjeti na inu osobu ili stvar. (§. 485 gr. z.).

Pitam sada, kako se ima tumačiti dotično zadnje riešenje visoke kr. zemalj. vlade, kojim je naloženo, da političke oblasti u prvom redu imaju sa strankama pokušati nagodu, u protivnom slučaju da odpute na sud? Zar kupo-prodajni ugovori nisu ugodni? Dakle svakoga, koji se izkaže sa kupo-prodajnim ugovorom, da je kupio samu urb. ovlaštenost bez kupljene posjeda, imade se u temelj. knjigu ubilježiti kao urb. ovlaštenika uza sve to, što je u protimbi naredbe od 17. srpnja 1886.

U provedbenom naputku županije nadalje стоји, da se kod oblastno razdieljenih zadruga ima i pravo urb. ovlaštenosti po razmjeru diobnog diela raspisati. Ali u tom naputku nije predvidjeno n. p. za taj slučaj, ako se primjerice od zadruge odili jedan član, pak dobije samo jedan komad zemlje, dočim ga za ostalo izplate u novcu ili u obče, ako ga za celi diel izplate. Pripada li tomu članu onda pravo ovlaštenosti?

Pita se dalje, kako se ima postupati kod onih kupo-prodaja, gdje jedan ovlaštenik proda drugomu svoje kućište, a kuću drvenu prenese na drugu svoju zemlju, ili obratno, ako proda kuću samu, dočim si kućište zadrži?

Moram iskreno priznati, da sam u ovakovih slučajevih bio često put u neprilici ne imajući naputka, kako da jih riešim. Ali sam jih na temelju gornjega naputka ipak nječako riešio, jer sam hotomice htjeo time izazvati utok, da bar znadem, kako će glasiti rješitba I. i II. molbe.

Nakon zadnjeg načelnog riešenja po visokoj vladu predložio sam predstavku na upravni odbor skupa s utokom, u kojoj umolih, da se izhodi od vis.

vlade jasnije riešenje. Ali da, uputiše me na konačno riešenje . . . jer je šakljivo pitanje, pak se neda nikomu zagrizi.

Ako sam tim povodom iznio ova nesuglasja na javu, neka mi nitko ne zamjeri; jer smo mi šumari radi temelj. knjiga u velikoj brizi, te neznamo što da činimo t. j. ne imamo temelja, kojega bi se držali u pojedinih slučajevih.

Moje mnjenje glede konačnog riešenja sličnih sporova urb. ovlaštenosti bilo bi to, da visoka kr. zem. vlada, odjel za unutarnje poslove, sporazumno sa pravosudnim odjelom, izda načelnu rješitu, u kojoj bi se svaki pojedini slučaj posebice navesti imao, kao takodjer i naputak, prema kojemu bi mogle političke oblasti u prvoj molbi, a upravni odbori u drugoj molbi slične sporove riešavati, kako to propisuje §. 30. zak. od 3. veljače 1886.

Konačno primjećujem, da bi se imalo nastojati oko toga, da se pravo urb. ovlaštenosti na šumske užitke gruntovno uknjiži kod svakoga ovlaštenika jer bi se tim izbjeglo slučajevima prodaje samog prava ovlaštenosti, koje je uadnjim načelnim riešenjem omogućeno.

Ova toli važna pitanja o urb. ovlaštenosti trebalo bi još prije provedenja preustrojstva šumarske uprave razbistriti.

Želio bi i te kako, da bude ovaj moj članak povodom, da se nanj i naši stručnjaci obazru, pak da doprinesu željeno razjasnjenje u toli važnih pitanjih, kakova su glede prava ovlaštenja na šumske užitke.

S. Bellamarić,
kot. šumar.

LISTAK.

Osobne viesti.

Imenovanje. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije blagoizvolio je imenovati šumarskoga pristava kod slunjske imovne obćine Gjuru Cesarića kotarskim šumarom kod iste imovne obćine sa sustavnimi berivi. Isto tako imenovan je abiturient šumarstva Josip Benaković šumarskim vježbenikom u privremenom svojstvu, sa sustavnimi berivi kod brodske imovne obćine.

Bivši nadšumar našičkoga vlastelinstva g. Dragutin Nanicini imenovan je šumarnikom vlastelinstva biskupije djakovačke.

Sa drvarskog tržišta.

Uspjeh velike dražbe, koja je obdržavana 17. studenoga 1893. kod gospodarstvenog ureda gjurjevačke imovne obćine u Belovaru, bio je ovaj:

U svemu je prislijelo 16 ponuda, te su sliedeći dostalci postali:

Za šume Drobna, Plavo i Kamenica 641 hrast, procijenjenih na 7121 fr. 14 nč. A. Berger iz Zagreba sa 9013 for.

Za šumu Sušinski berek 319 hrast., procijenjenih na 12.215 for. 55 novč. Max Kremzir iz Barča sa 18.014 for.

Za šume Preložnički-berek-Tolnica, Trebčanski berek, Mekiš 238 hrast, procijenjenih na 10090 for. 64 novč. Max Kremzir sa 12.200 for.

Za šumu Preložnički-berek 113 hrast, procijenjenih na 4330 for. 53 novč. Max Pollak iz Daruvara sa 4885 for.

Za šume Bedenik, Borik, Belovacka 609 hrast., procijenjenih na 8680 for. 59 nč. Max Pollak sa 9377 for., dočim je briestove 141 komad procijenjene na 867 for. 65 nč., dostalo dioničarsko-belovarsko društvo za promet sa 868 for.

Za šumu Jasenova 118 hrast. procijenjenih na 2207 for. 08 nč., Josip Krepelka iz Končanice sa 2638 for.

Za šume Torine, Jazavine 72 hrasta i 2 bresta procijenjenih na 1047 for. 50 nč. Max Pollak sa 1070 for.

Za šumu Kambičeve i Ljevaču 79 hrast. procijenjenih na 3087 for. 90 novč. Moritz Lang iz Csurga sa 3824 for.

Za šume Ciganjevo i Štvanja 350 hrast. procijenjenih na 10783 for. 74 novč. Janoš Udvary iz Körmende sa 16.205 for. 07 nč.

Jasenovo drvo uz premjerbu po m³ podpuno zdravo od 40 do 80 cmt., te trupce počam od 3 met. duljine po 6 for. i preko po 8 for. dosta je Alexander Weiss iz Wizvara, te Eduard Weiss et Comp. po 5 for. 95 novč.

Prama tomu je postignuto dražbom 30% iznad procjene. Ovakovo natjecanje dražbovatelja nije do sad nikad ovde bilo.

Dražba stabala. Dne 5. prosinca 1893. obdržavati će se kod podpisanoj uredi dražba putem pismenih ponuda na stabla, koja su u slijedećih hrvah pobilježena, a u slijedećoj skrižaljci sadržana:

Tekući broj hrpe	N a z i v		okružja	odsječa	hrastova	briestova	kestena	Procjena		Procjena novčane vrijednosti a. vr.	
	kotarske šumarije	šumskog sreza						br.	broj		
1		Krndija .	2	VI.—IX.	1832	1		11	13620	5379	174378 61
2		Krndija .	3	XIII.—XVI.	2360	56		77	15872	6390	207116 92
3	Dubica	I. Evinbudjak	6	XIV.	1 2	63		314.37			2249 35
4		Dvojani .	8	VII.	1	68		493.68			3526 09
5		Nartak . .	10	I.	2	3847	10	8.40	4077.52		22810 89
6		Čavičabrodo	14	III.	1	883		967.77			5573 14
7	Dvor	II. Kopčić . .	15	V.	1	670		499.00			2860 67
8		Hlieb . .	17	I.	2 3	738	44	26.84	561.69		3552 45
9	Petrinja	III. Piškornjač.	27	IV.	2	106		109.18			617 88
Ukupno...									422686		—

Obćeniti uvjeti ove dražbe jesu:

1. Ova dražba uzsljediti će samo putem pismenih ponuda.
2. Samo na one ponude će se obzir uzeti, koje budu predane do 11 sati prije podne dana 5. prosinca 1893. kod podpisanog ureda i koje budu providjene sa žao-binom od 5% izklične vrednosti pojedinih hrpa, na koju ponuda glasila bude.
3. Dražbatelji (nudioci) imadu u ponudi navesti, da su im uvjeti ove dražbe i prodaje podpuno poznati i da se na iste bezuvjetno obvezuju.
4. Ponude moraju biti valjano zapečaćene i na omotu nositi nadpis „ponuda za dražbu stabala za dan 5. protinca 1893. odredjenu“.
5. Rok za uplatu kupovine ustanovljen je za sve hrpe na 14 dana nakon odborenja prihvaćene ponude i prije početka izradbe stabala.
6. Rok za izradbu stabala ovdje u pojedinih hrpah sadržanih, ustanovljuje se na dobu do konca ožujka 1894. osim hrpe 1. i 2., za koje se taj rok produljuje samim ugovorom.
7. Ogranke, ovršine i sve odpadke prodanih stabala od hrpa pod tek. brojem 3 do 6 izkazanih, mora kupac ostaviti na licu mjesta na razpolaganje imovnoj obćini II. banskoj, dočim od hrpe pod tek. br. 1. izkazane mora kupac imovnoj obćini II. banskoj po volji odabranog gorivo samo drvo u množini od 3732 m³ prepustiti na povoljno razpolaganje.

Od hrpe pod tek. brojem 2. izkazane prodaje se drvna gromada tehničke sposobnosti zajedno sa drvnom gromadom gorivne sposobnosti u cijelosti.

Pobjliži uvjeti stoje svakomu na uvid za uredovnih satova kod podpisanog ureda i područne mu kotarske šumarije I. u Dubici, II. u Dvoru i III. Petrinji.

Gospodarstveni ured II. banske imovne obćine.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Izašle su sliedeće nove knjige:

- Judeich, Geh. Ober-Forstr. „Die Forsteinrichtung“, 5. Aufl. gr. 8. (XII. 544 S. mit 1 Forstd.), Dresden, G. Schönfeld. Vez u platnu, a stoji 10 mrk.
- Dombrovski R. v. Ritter „Encyclopedie“. Mit zahlreichen Tafel u. Illustr., 8 Band, a stoji svez 1 mrk.
- Buchwald v. Stefan „Der Karst und die Karstaufforstung“, Separatabdruck aus Streffler's Österr. Militär-Zeitschr., Triest 1893. bei Julius Dase.
- Smidt D. „Beziehungen zwischen Blitzspur und Saftstrom“, Ausz. aus Abhandl. d. Naturforsch. Gesellsch. zu Halle a stoji 1 mrk.
- Brehm's Thierleben. Kleine Ausgabe für Volk und Schule. II. umgerab. Auflage, herausgegeben von Rich. Schmidlein, gr. 8 mit 1200 Abbild. 1 Karte u. 1 Farbendrucktaf. in 53 Lieferungen à 50 Pfen.

Sitnice.

Državni izpit za samostalno vodjenje šum. gospodarenja obdržavan je u Zagrebu 23., 24., 26., 27., 28. i 29. listopada 1893. u maloj saborskoj dvorani.

Izpito povjerenstvo sastojalo se je iz Mije Urbanića kr. vlad. šum. nadzornika kao predstojnika, zatim Ivana Portaša profesora na kr. šum. učilištu u Križevcima, Josipa Kozareca, k. drž. šumara, te Stjepana pl. Haukonya, vlast. šumara kao povjerenika, dočim je potonji frugirao i kao perovodja.

Kandidata bilo je po broju 14.

23. listopada dobili su kandidati sliedeća pitanja za pismenu izradbu i to:

1.) Što vam je poznato o proredjivanju i klaštenju šumâ u obće, a onda obzirom na takozvani progalni i nadstojni uzgoj (Lichtung-u. Überbaltsbetrieb)?

2. Neka se opišu vrsti hrastove robe, koje se u naših šumah u zadnje vrieme najviše proizvadaju; koja tehnička svojstva uvjetuju svaka pojedina vrst proizvoda? Podjedno se ima opisati i sam način te proizvodnje.

3. Imaju se kritično obrazložiti sve takozvane oblične metode (Normalvorraths Metoden) kod uredjivanja šum. gospodarstva, odnosno kod ustanovljivanja šum. prihoda.

Drugoga dana t. j. 24., listopada imali su kandidati na slijedeća pitanja pismeno odgovoriti:

1. Neka se proračuna vrednost mlade 25. godišnje sastojine, koja je uzgojena slijedećimi troškovi po rali: kulturni trošak 12 for., za upravu, porez i čuvanje troši se godimice 1·3 for., zemljište vredi po rali 45 for. Sastojina proredila se je u dvadesetogodini i dala prihod od 6 for. po rali. Kamatujak 3·5 %.

2. Što vam je poznato o šum. paši u obće, a napose obzirom na šume, koje su obterećene služnošću paše? Kakvu naknadu može vlastnik šume zahtjevati za štete, počinjene u šumi po životinjama?

3. Neka se opišu sve metode mapovanja omanjih parcela.

Dne 25. listopada upotrebilo je povjerenstvo na proučavanje domaćih i pismenih radnja.

Kandidati odgovorile su na gornja pismena i na pitanja ustmenog izpitu, koji je obdržavan 26., 27., 28. i 29. listopada, kako slijedi:

Oskar pl. Agić i Andrija Lončarević „odličnim“, a Mato Kovacić, Josip Majnarić i Ivan Ubli sa dobrim, te Lavoslav Krnić i Andrija pl. Ferenzffy sa dovoljnim uspjehom, a prema tomu su gornji kandidati uspobljeni za vodjenje šum. gospodarenja, dočim su 7 kandidata reprobirani na jednu godinu dana.

Jedan kandidat, koji je bio pripušten k izpitu, nije polagao izpit.

Prama uspjehu izpita može se reći, da su se kandidati slabo pripravili za izpit, te u interesu naše liepe struke dužni smo savjetovati, da budući kandidati posvete veći mar stručnim naukom, da si osvjetlaju lice pred starešinom svojim i pred narodom.

Načelno rješenje. Za tužbe radi dosudjenja prava užitaka zajedničkog pašnjaka i šume u urbarskih občinah nadležan je urbanski sud. Kr. kot. sud u S. odlukom od 3. svibnja 1893. broj 3956 gr. odputio je tužbu J. Č. iz St. po odvj. dnu. V. C. proti Fr. O. iz J. na priznanje 13/8 prava na selištano pravo drvarije i pašarije skopčano sa urbar. posjedom spp. prim. 2. svibnja 1883. broj 3956 gr. po §. 2. sl. a) g. p. p. ureda radi sbog nenađežnosti toga suda kao suda gradjanskog, te uputio tužitelja sa tim zahtjevom na nadležnu političku oblast.

Kr. banski stol rješenjem od 31. svibnja 1893. broj 10931 povodom utoka tužitelja

vidiv, da je medju strankami preporno njihovo ovlaštenje na skupne užitke, u koliko su isti u predmetom šume i pašnjaci, dodijeljeni ovlaštenikom prigodom urbarske regulacije, a naročito kakovi će pravni odnosa imati postojati u pogledu tih skupnih užitaka, to jest, tko su ovlaštenici kod raznih kategorija tih užitaka, u kojem razmjeru imaju participirati pojedini ovlaštenici na užitak, u kojem opet u pravu samom, da li je tužitelj vlastnik urbarsko-sesionskih zemalja, sa kojima su skopčani skupni užiteti drvarije i pašarine i u kolikom obsegu, te da li je on kroz prodaju jednog diela svojeg urbarskog posjeda izgubio pravo na upitne skupne užitke i u kojem razmjeru;

vidiv, da su materijalno i formalno pravne norme za uredjenje urbarskih i srodnih odnosa ustanovljene ces. patentom 2. ožujka 1853. broj 40 d. z. l., ces. patentom od 17. svibnja 1857., broj 98 d. z. l., i minist. naredbom od 28. prosinca 1857., broj 1 z. vl. l. od godine 1858., pak da su za razpravu i rješitu u repornih pred-

metih urbarske naravi pozvani urbarski sudovi i to: kr. sudbeni stolovi u prvoj i kr. stol sedmstice u drugoj i zadnjoj molbi kao vrhovni sud urbarski (zakon od 22. prosinca 1890. broj 3. Sb. za god. 1891.).

obnašao je napadnutu odluku prvog suda od 3. svibnja god. 1893. broj 3956 gr., kojom se tužba po §. 2. sl. a) g. p. p. ureda radi natrag odpuće toga radi, što predmet nije podvržen postupku gradjanskog suda, potvrditi, u koliko se pak istom odlukom tužitelj sa njegovim zahtjevom upućuje na političku oblast, preinačiti tamo, da se tužitelj sa njegovim tužbenim zahtjevom radi dosudjenja prava užitka zajedničkog pašnjaka i šume u urbar. občini J. na nadležni kr. sudbeni stol kao u r b. sud upućuje.

Ovo rješenje kr. banskoga stola potvrđeno je rješenjem kr. stola sedmstice od 24. kolovoza 1893. broj 2722, jer je samo ubarski sud pozvan prosuditi, da li se urbarska zemljišta mogu prodati bez užitka pripadajućeg im prava drvarije i pašarine.

Mjerila ra mjerěnje stabalja. Stolari braća Kovacić u Zagrebu, Preradovićeva ulica br. 43. preporučuju p. n. gg.: šumoposjednikom, šumskom činovničtvu, drvotržcima i šumskim upravam državnih imovinskih i privatnih šumâ mjerila (Messkluppen) za mjerenie stabala i od istoga proizvedene robe, a ista su izradjena po najrabiljivijem sustavu pokojnoga kr. šumarskoga nadsvjetnika Dragutina Wagnera i mjerila za kubiciranje stojećih bukava, kako ih je upriličio kr. državni nadšumar Julio Kuzma.

Mjerila izrađuju se iz posve suhe čvrste mlade jasenovine solidno i ukusno u dva oblika i to:

1. samo za mjerenie debljina u centimetrih.
2. ista mjerila podjedno i za kubiciranje stojećih bukava najboljega, srednjega i lošega uzrasta mjerenjem poprsnih visina.

Mjerila za kubiciranje bukava uredjena su na temelju mjerjenja mnogobrojnih bukovih stabala u državnih šumah, a mogu se pouzdanjem uporabiti u brežuljkastih kao i u planinskih šumah i od strane pripomoćnoga tehničkoga osoblja. Upravnom šumskom činovničtvu biti će ovakovo mjerilo zahvalno pomagalo, jer se time pruža najjednostavniji — ipak pouzdani — način obračunbe drvnih množina, koja se kako radi prodaje, tako i radi podmirenja potreboća provoužitnika odmah prigodom doznačivanja u šumi opredeliti može.

Ciena mjerila. Za mjerenie debljina do 80 cm. стоји komad 4 for. a za mjerenie debljina do 120 cm. 5 for. Ako se ista mjerila provide vrpcam za kubiciranje bukava (i to po zahtjevu naručitelja za najbolji, srednji ili loši uzrost), onda jim je ciena za forint veća.

Upliv jesenske paše na životinjski ustroj. Jesenska paša veoma upliva na zdravlje naše domaće životinje. U jeseni je vrieme obično promjenljivo, kišovito i hladno, a kasne jeseni nastaju mrazovi i smrzavice, te uslijed toga obole domaće životinje od svakovrstnih bolesti prehlade, imenito obole njihovi probavni ustroji. Opaženo je, da steone krave, ako pasu mokru i mrazovitu travu, često povrgnu. Uzrok težkih i dugotrajnih bolestih leži baš u tom, što domaće životinje u jeseni tjeramo na pašu, kad je trava mokra i kad se je promrzla. Dobro ćemo učiniti, da zapriječimo bolest naše stoke, koju tjeramo na pašu u šume i u polja, ako ju s večeri i u jutro nakrmimo suhim krmivom i ako stoku ne gonimo prije, dok nestane na travi smrzavice ili rose i ako istu ne gonimo prekasno u staje. Najbolje je, da se okanimo močvarne i vlažne paše, te ćemo mudro učiniti, ako domaću životinju ne tjeramo na pašu onda, kad je vlažno i hladno vrieme.

Jela. Medju svimi vrstama četinjača najmanje pati jela od raznih nepogoda. Najmanje joj hudi oluja, snieg, paleida i led; nasuprot ona ozebe vrlo lako, ako se posadi u prostom mjestu bez zaštite, jer tim u rastenju zaostaje. Nju rijedko ubija mraz radi

njezine velike obnovne snage, te prepati lako svakovrstne ozlede. U slučaju, da srne jelove ovršne pupove brste, onda treba biljke trnjem ograditi ili paklinom mazati. To se učini tako, da se ruka sa rukavicom namoči u paklinu, te polagano prevuče preko pupovnih ovršaka. Svišno mazanje sa paklinom škodi biljkam.

Sjetva kestenja. Ako namjeravamo kestenj u proljeću posijati, onda ćemo dobro učiniti, da ga dotele pohranimo u piesku na hladnom mjestu. Još je bolje, ako kestenj u jesen posijemo i onda biljevište sa listincem (lišćem) ponješto pokrijemo.

Trajinost bukova drveta. Zanimiv pokus u tom pogledu priobćuje „Allg. Holzverkehr-Anzeiger“ i to iz Berlina u poštarskom uredu, u odjelu za primanje i predavanje pošiljaka, dakle na vrlo prometnom mjestu. Prošle godine mjeseca svibnja načinio pod od raznih vrsti drveta, izmjenice od bukve, hrasta i bora, te xilolitha. Kako se poslije vidjelo, xylolith se nije ni malo iztrošio, a bukovo drvo vrlo malo, dočim hrastovina uztrajala je samo kod finih die洛ova, te su se die洛ovi širokih zrcalaca (Spiegel) najjače iztrošili, jer su se zrealca odlupila. Po tom je bukovina vrlo dobro i zgodno drvo za podove, samo ako se shodno izradi.

Na tu bilježku gornjeg lista nadovezujemo ono, što piše list „Fundgrube“ o uporabi bukovine za pomost podova (Fussbodenbeleg). Bukva radi svoje slabocene nije obljubljena, te se je nastojalo pronaći shodan način, kojim da se odstrane te nedostatnosti. Bukva se naime u tvornicah pari i klorcinkom, te uljem impregnije. Tako impregnovana bukovina rabi se najviše za preprugane podove (Friese). Sa strojevi blanjaju se dlan široke bukove dašćice, a osobito na stranah, gdje se sastavljuju, tako pomljivo, da se kod sastavljenog poda ni najmanje pukotine ne opaze. Vrlo je liepa crvenkasta boja dašćica, koja potiče od ulja. Nuance te boje, svjetlijie i tamnije dašćice dadu se složiti u krasan pod, na kom se divno prelievaju pojedini die洛ovi.

Zašto psi žderu travu? Svakomu je dobro poznato, da psi često žderu travu, dapače vrlo poblepno, a imenito onda, ako su dugo svezani na lancu. Obično se kaže, da će nastati drugo vrijeme, ako pseto travu ždere, pak se dalje o tom nepromišlja. Ali pas ždere travu iz posve drugih razloga.

Njeki tvrde, da pas ždere travu zato, da se očisti (da ga van tjera) ili da se pobluje, ako si je želudac jelom prepunio, a njeki opet zagonetaju, da pas to čini onda, ako si napuni želudac sa koštenimi iverci, koji mu smetaju. Treći tvrde, da pas ždere neprikladnu travu samo zato, da iz želudeca odstrani zločestu sluz (dlen), koju sa travom izbljuje, te stoga najvoli žderati oštru i dlakami obraštenu travu, od koje ne prožvakaju vlat guta.

Izkusan stručnjak D. Drömer kaže, da je zbilja istina, da pas ždere travu iz gore navedenog potonjeg razloga, te primjećuje, da će se uvek naći, ako se od psa izbljuvana vlat od trave iztražuje, da je sa sluzom obavita, čime se iz tiela odstranjuje pogan, dapače posredno i otrov, ter da je toga radi žderanje trave upravo nužno za zdravlje psa.

Pas, ako hoće da si očuva zdravlje, ne može dugo oskudievati na žderanju trave isto onako, kao što ne mogu biti ni grabežljive zvjeradi bez dlaka, perā ili bez kosti.

Drömer mniye, da bi mladim psom pogibeljno bilo, ako bi bili zapričešeni, da ne mogu kroz dulje vrijeme travu žderati, pošto nebi mogli očistiti svoj želudac od dle-navih tvari, te bi uslied toga obolili na kugi (zarazi), koja se pod timi okolnostima najobičnije pojavljuje.

Dr. Grashay iz Monakova opazio je, da trava, koju su njegovi psi žderali, služi ponajviše u tu svrhu, da obavije tvrdo i neprobavljivo iverje od kosti, koje iverje u želudcu proizvadja izlučenje bolestne sluzi, koju oni uslied žderanja trave iz tiela odstranjuju.

Zec sa dva repa. Po vijesti „Nar. Novina“ iz Vrpolja (kotara djakovačkoga) ubijen je u lovu 6. studenoga t. g. zec, koji je imao dva repa. Ovo je zaista zanimiva igra prirode, ako je istinita.

Nadzirači lova, njihova prava i uvjeti osposobljenja. „Viestnik“ prvoga občega hrv. društva za gojenje lova i ribarstva priobćio je u br. 12. o. g. pod gornjim nadpisom sliedeće :

Poznato je, da osobe zaklete i zavjerene po političkoj oblasti u svrhu zakonitog vršenja lovne nadzora, vršeći svoju službu, ako pri tom osim lovačke puške i noža nose još i obligatori lovački znak, uživaju zaštitu zakona poput ostalih poglavarstvenih osoba i članova gradjanske straže.

Javna služba bo nepoznaje razlike, da li je dotični nadzirač ili pazitelj namješten po zemaljskoj vladu, občini ili bilo po kojem privatniku.

Neodlučuje bo svojstvo službodavca, već sama narav službe, te izpunjenje državom za to propisanih uvjeta; da li se koji službenik ima smatrati dionikom prava, pripadajućim organom državne moći ili ne.

Isto tako nije mjerodavan ni sam naslov dotičnika (lovac, nadlovac, nadlugar, lugar itd.), dali se imade smatrati organom javne straže ili ne.

Od tuda pako sledi, da je osobljje, kojemu je povjerenovo čuvanje lova, javna gradjanska straža, te se na toj okolnosti osniva i to, da se ono samo u slučaju nuždne obrane smije poslužiti oružjem, što ga nosi u službi.

Dakle nadzirač lova smije se tim svojim oružjem samo onda služiti, kada mu se je braniti od protupravnih napadaja na njegovu osobu, slobodu ili posjed, nipošto pako možda i onda, kada želi da opornika prisili na posluh, te je isti prema tome dužan pod najstrožjom odgovornosti da se čuva, da se vršeći svoju službu i sam u ničem neogriješi o zakon.

U ostalom kao javna straša može se osim samog osoblja obrane u pravom smislu rieči zavjeriti takodjer i ovomu predpostavljeno osobljje lovne uprave.

Ovo zavjerjenje biva kod osoblja stojeceg u privatnoj službi na sam zahtjev lovovlastnika ili njegovog zamjenika, dočim se osobljje služeći državi ili občinam već i ureda radi zavjeriti mora.

U sobstvenom je interesu svakoga lovovlastnika medjutim nedvojbeno, da si svoje za nadzor i čuvanje lovišta namješteno osobljje dade kao javnu stražu zavjeriti, jer će ono samo tako moći postati i dionikom odnosnih svakoj javnoj straži pripadajućih prava, bez posjeda kojih se uspješna obrana odnosnih interesa lovovlastnika ni pomisliti neda.

O tom pako, da li se njetko može u obče zavjeriti za lovopazitelja ili ne, odlučuje u prvom redu ona politička oblast, koja to zavjerjenje preduzeti ima, a ona ima podjedno paziti i na to, da se tih nadziratelia odnosno pazitelja samo toliko namjesti, koliko u istinu pravoj potrebi odgovara obzirom na obseg i uredjenje odnosnog lovišta.

A pošto je, kako to jur napred rečeno, javna zakletva nužni uvjet svake straže, to je svakako i u interesu stvari, da se to zavjerjenje kod oblasti zamoli još prije, nego li smo odnosnog čuvara stalno primili u službu, jer ćemo tako izbjegći, da nam oblast možda jur namještenog neodbije. Dužnost je pako oblasti, da strogo pazi na to, da se pri tom nebi dogodile kakove zloporabe ili obilaženja odnosnih zakona n. pr. da se za nadziratelja lova nebi imenovale osobe, koje to u istinu nisu itd.

Što se pako napose tiče onih svojstva, koja nadzirač lova i čuvari lovišta prije svega imati moraju, to znamo da je u tom pogledu propisano, da isti moraju biti neporučna života i da su navršili 20 godinu, osim toga imali bi biti i izučeni loveci ili ih bar politička oblast mora priznati sposobnimi za obavljanje lovačkih posala.

Napose se pako u smislu naredbe kr. zem. vlade od 10. lipnja 1893. godine broj 28625 o provedbi zakona o lovu od 27. travnja t. g. smatraju izučeni loveci

samo takove osobe, koje su slušale kakov lovački strukovni tečaj, a nakon toga položile izpit iz lovstva, te tako proglašeni sposobnimi sa nadziraće lova.

To si je vlada u istoj naredbi odgovarajući toj ustanovi pridržala naročito, da će posebnom izdati se imajućom naredbom odrediti dalnja shodna glede samog obdržavanja tih izpita i strukovnih tečaja.

U nas dakle, bar do sada neima još naredbe glede obdržavanja takovih tečaja, kao ni izpita, a baš stoga mislimo, da ćemo zadovoljiti želji mnogih, ako priobćimo ravnjanja radi u sliedećem bar najglavnije ustanove one naredbe, koja u pogledu obdržanja tih izpita danas u susjednih nam austrijskih krunovinah u krieposti postoje.

Izpiti ti uvedeni i uredjeni su tamo naredbom c. i kr. ministarstva za poljoprivredu od 16. lipnja 1889. a imaju se istim podvrsi svi oni kandidati, koji žele postići oblastnu potvrdu, da su za obavljanje službe nadziratelja i čuvara lovišta sposobljeni.

Pripušta se pako tom izpitu samo onaj, koji dokaže:

1. Da je navršio propisanu godinu života svoga, i
2. da je sproveo najmanje godinu dana u lovačkoj službi.

Molbe za pripust k tom izpitu imaju odnosni kandidati najdulje do 31. srpnja one godine, tečajem koje izpit polagati žele, putem nadležne upravne oblasti predložiti zemaljskoj vladi.

Svaki kandidat ima tu svoju molbenicu obložiti: krstnim listom ili rodovnicom i svjedočbom o zahtjevanom jednogodišnjem praktičnom službovanju.

O tom pako, da li se kandidat ima izpitu pripustiti ili ne, odlučuje zemaljska vlada.

Može se pako iznimno pripustiti k izpitu i onaj kandidat, kojemu vrieme jednogodišnje prakse tek u ono doba iztiče, koje je ustanovljeno za obdržavanje samoga izpita, ali on to pred izpitnim povjerenstvom onda naknadno dokazati mora.

Osobe, koje su bile sudsijene sbog zločina ili sbog prekršaja kradje ili pranevjerenja, sbog sudioničtvovanja pri tom ili sbog prevare ili prekršaja navedenih u §. 1. zakona od 28. svibnja 1881. ili §. 1. zakona od 25. svibnja 1883. ne mogu se pripustiti tom izpitu kroz vrieme dok traju posljedice tih presuda.

Izpiti se taj obdržaje svake godine pred povjerenstvom, obstojećim za obdržavanje izpita propisanih za kandidate za lugarsku, odnosno šumsko-tehničku pomoćnu službu, i to po mogućnosti u isto doba, kada se i ti lugarski izpiti obdržavaju.

Izpiti sam pako dieli se na pismeni i ustmeni izpit, koji se obdržava u zatvorenom prostoru.

Kandidati dužni su prije samoga izpita dokazati predsjedniku izpitnog povjerenstva kako svoj identitet, tako i to, da su položili izpitnu pristojbu odnosno, da su od plateža takove propisno oprošteni, te podjedno predati mu i propisani biljeg za svjedočbu.

Izpiti predmeti pako jesu:

1. Lov. t. j. poznavanja svih na lov spadajućih životinja i njihovog života, načina lovlenja i lova. Poznavanje u lovstvu običajnih lovačkih naziva, te na lov odnešenih se zakonskih propisa, valjanih za onu zemlju, u kojoj kandidat obitava, i

2. Poznavanje prava i dužnosti javne straže u smislu zakona ove zemlje, u kojoj kandidat obitava.

Za pismeni izpit zadaje predsjednik po dva pitanja.

Pismeni izpit traje najviše jedan sat. Po mogućnosti se pako i ustmeni izpit ima još isti dan obdržavati.

Ustmeni je izpit javan. Kandidati imaju se izpitivati alfabetičkim redom. Trajanje ustmenog izpita ustanovljeno je za svakog kandidata sa pol sata.

Izpiti se može povoljno puta opetovati, a opetovanje se to nesmije u svjedočbu zabilježiti. Izpitna taksa iznosi 5 for.

Oni lovopazitelji, koji su jur položili izpit za lugarsku, odnosno šumarsko čuvarsku službu, ne trebaju još i posebni izpit za lovstvo polagati.

Vidimo dakle preme tome, da se izpit taj u Cislajtaniji osniva poglavito na ustanovah naredbe postojeće za polaganje izpita za lugarsku i šumarsko-pomoćnu službu. Pa kako je polaganje tih izpita takodjer i u nas jur naredbom kr. zem. vlade od 2. ožujka 1891. br. 30551. ex 1890. svrsi shodno uredjeno, biti će najsgodnije, da se i kod nas učini isto t. j. da se kod u izgled stavljenog izdanja napred rečene naredbe o polaganju i obdržavanju izpita za sposobljenje kandidata za nadzirače lova postupa suglasno s tom našom naredbom za izpitivanje kandidata za lugarsku, odnosno šumsko-tehničku pomoćnu službu, u koliko je već i onako u §. 15. zadnjoj alineji iste naredbe takodjer i lovstvo iztaknuto medju onimi predmeti, koji se izpitivati imaju.

Nu bilo kako mu drago, interes stvari svakako zahtjeva, da se i to pitanje o sposobljenju naših nadzirača lova što prije konično uredi, a da se i u mjerodavnih krugovih o tom ozbiljno radi, dokaz tome častni poziv, koji je stigao na naše društvo gledje sastavka priručne knjige, koja će imati služiti za temelj kako kandidatom, koji će se tim izpitom podvrgavati, tako i samim izpitom, te oko sastavka koje se jur marljivo radi.

O organizaciji našega šumarstva.

Poznato je, da je visoka kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, predložila saboru Hrvatske Slavonije i Dalmacije dvije zakonske osnove glede organizacije našega šumarstva i to: **osnovu zakona, kojim se uredjuje šumsko-tehnička služba kod političke uprave u kraljevinah Hrvatske i Slavonije i zakonsku osnovu, kojom se uredjuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom.**

Ove zakonske osnove pretresivati će se ponajprije u saborskem odboru, a zatim će se predložiti saboru na ustavno pretresivanje.

Šumarska služba, odnosno šumarstvo, koje sačinjava jednu od najvažnijih grana u narodnom gospodarstvu biti će dakle uredjena prema postojećoj već organizaciji upravne službe i prema zahtjevom vremena, te odnošajem naroda našega i zemlje, što je obzirom na ogromnu i obće narodnu važnost i vrednost šumâ od prieke potrebe.

Dotične osnove i obrazloženja istih kao takodjer i odnoseće se saborske razprave priobčiti će se svojevremeno u „Šumarskom listu“

Dopisnica uredničtva.

P. n. g. I. Et., kr. umirovljenom nadšumaru u Zagrebu. Kao revnomu piscu srdačno se zahvaljujemo na pripisanom članku, koga u ovom broju „Šum. lista“ priobčujemo. Preporučamo se i u buduće, te se nadamo, da ćete ostati naš stalan dopisnik.

P. n. g. B—ć, kot. šumar u Stubici. Hvala liepa na Vašoj razpravici i molimo, da budete i u buduće naš revan suradnik.

Uredničtvo.

SADRŽAJ.

	Strana
<i>Ivanredna glavna skupština hrv.-slav. šumarskog družtva po broju XVII. obdržavana u gradu Zagrebu 12. studenoga 1893..</i>	495
<i>O uvjetih života šumskih zareznika. Po predavanju sveučilištnog prof. dr. Holodkovskog u Petrogradu. (Svršetak)</i>	504
<i>Pripomenak k procjenjivanju vrednosti šume</i>	509
<i>Crtice iz moje lovačke prakse. Piše I. E.</i>	516
<i>Podkornjaci (Scolytidae). Sastavio Bogomir Karakaš (Nastavak)</i>	526
<i>Riešavanje prijeporta urbarskog prava ovlaštenosti na šumske ušitke</i>	530
<i>Listak. Osobne vesti: Imenovanje</i>	534
Sa drvarskog tržišta: Uspjeh velike dražbe. — Dražba stabala	534
Šumarsko i gospodarsko knjižtvvo: Izašle nove knjige.	536
Sitnice: Državni izpit za samostalno vodjenje šum. gospodarenja. — Načelno riešenje. — Mjerila za mjerjenje stabala. — Upliv jesenske paše na životinjski ustroj. — Jela. — Sjetva kestenja. — Trajnost bukova drveta. — Zašto psi žderu travu? — Zec sa dva repa. — Nadzirači lova, njihova prava i uvjeti osposobljenja	536
<i>O organizaciji našega šumarstva</i>	542
<i>Dopisnica uredničtva</i>	542

